

REGIOPLAN
BESCHERMD
WONEN &
MAATSCHAPPELIJKE
OPVANG

Regio's
Noordmidden-Drenthe
& Zuidwest- Drenthe

voorwoord.

We staan aan de vooravond van een nieuwe decentralisatie. Want per 2022 zijn alle individuele gemeenten verantwoordelijk voor Beschermd Wonen, en waarschijnlijk per 2026 ook voor Maatschappelijke Opvang. Op dit moment ligt dat nog bij de centrumgemeenten. Deze nieuwe decentralisatie past bij de idee dat zorg en ondersteuning het meest effectief zijn in de directe omgeving van kwetsbare inwoners. Het is de bedoeling dat zij in onze dorpen en wijken een thuis vinden. Zo nodig een beschermd thuis, maar in ieder geval een thuis, een plek waar ze zich prettig en geaccepteerd kunnen voelen.

Tien jaar lijkt een lange tijd voor deze decentralisatie. Zeker in het licht van de omvangrijke decentralisaties die we in 2015 al realiseerden. Maar juist deze decentralisatie vraagt een grote maatschappelijke verandering. Want in deze tijd, waarin we via sociale media vooral onze perfecte levens delen, bestaat soms weerstand tegen mensen met ander en afwijkend gedrag. En al helemaal als zij naast je komen wonen.

Voordat deze kwetsbare mensen echt een thuis kunnen vinden in onze dorpen en wijken, moet er nog veel werk verzet worden. Als gemeenten kunnen we dat niet alleen. We willen daarbij nauw samenwerken met alle betrokkenen. En dat gebeurt gelukkig al volop. Voor dit Regioplan hebben woningcorporaties, zorgaanbieders, welzijnsinstellingen, de zorgverzekeraar, ervaringsdeskundigen en gemeenten input gegeven. Daarvoor dank. Ook voor de uitvoering is het zaak om goed te blijven samenwerken.

Dit Regioplan brengt alle stappen in kaart voor het realiseren van de decentralisatie van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Ook bevat het de werkagenda voor de negen gemeenten voor de komende twee jaar. Daarbij werken we eerst toe naar de splitsing van onze regio. Vanaf 2022 gaan we verder als regio's Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe. Dat sluit goed aan bij de huidige gemeentelijke samenwerking op het gebied van Wmo en Jeugdhulp. Dus ook in die zin kunnen we zeggen dat er al belangrijke stappen zijn gezet.

Drenthe heeft een naam hoog te houden als het gaat om noaberschap. Van oudsher kijken bewoners van dorpen en wijken naar elkaar om en ondersteunen elkaar als dat nodig is. Dat geeft ons als regio een voorsprong voor het realiseren van deze nieuwe decentralisatie. Ik heb er dan ook alle vertrouwen in dat we gezamenlijk een goed resultaat weten neer te zetten. Daarbij wens ik iedereen veel succes.

Harmke Vlieg
Wethouder Sociaal Domein Gemeente Assen

Inleiding	7
-----------	---

I

de opgave

9

1.	Maatschappelijke transformatie	12
1.1.	Historisch perspectief	12
1.2.	Van beschermd wonen naar beschermd thuis	13
1.3.	Doelgroep	14
2.	Decentralisatie	16
2.1.	Stelselwijziging	16
2.2.	Landelijke meerjarenagenda	17
3.	Splitsing regio	20
3.1.	Continuïteit van zorg	20
3.2.	Monitoring	21
3.3.	Financiële afspraken	21
3.4.	Maatschappelijke opvang	22
3.5.	Stakeholders informeren	25

II

de werkagenda

27

4.	Realisatie Inclusief Wonen	30
4.1.	Verbreiding van de ketensamenwerking meer inzicht in de gezamenlijke opgave	31
4.2.	Voldoende passende en betaalbare woningen	33
4.3.	Uitstroom en regionale spreiding	34
4.4.	Rechtstrekken van de landelijke scheve oost-west verdeling	36
5.	Lokaal Uitvoeringsplan Beschermd Thuis	38
5.1.	Stut en steun: wat hebben kwetsbare inwoners nodig?	38
5.2.	Draagkracht in buurten: wat heeft de samenleving nodig?	42
6.	Inkoop & Contractmanagement	46
6.1.	Inkoopplan: Ken en bepaal het regionale aanbod	46
6.2.	Eenduidige sturing vanuit contract- en kwaliteitsmanagement	48
6.3.	Organiseer transformatie en innovatie via samenwerking met toegang en uitvoering	49
7.	Toegang & Regisseursfunctie	52
7.1.	Keuze voor lokale of regionale Toegang	52
7.2.	Implementatieplan Toegang	53
7.3.	Regisseursfunctie	54

Bijlagen	
1 Checklist lokaal uitvoeringsplan	58
2 Respondenten	62
3 Documentatie ter inspiratie	64
Colofon	66

Voor u ligt het Regioplan voor Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang voor de negen gemeenten die de huidige centrumregio Assen¹ vormen. Onderdeel van dit Regioplan is een Werkagenda voor 2020 en 2021.

Van voorbereiding...

De negen gemeenten werken al sinds 2015 samen. Centrumgemeente Assen is verantwoordelijk voor de uitvoering van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Tegelijkertijd bereidt de regio zich al jaren voor op verschuiving van verantwoordelijkheden naar alle gemeenten.

- Zo hebben de negen gemeenten in 2017 een onderzoek door Intraval laten uitvoeren. Dit onderzoek geeft antwoord op de vraag **hoe de doelgroep eruit ziet en welk aanbod** voor hen in de negen gemeenten beschikbaar is.
- De regio maakte ook gebruik van het landelijke Actieprogramma Weer Thuis! In dit actieprogramma werd nauw samengewerkt tussen de gemeenten, woningcorporaties en zorgaanbieders. Een mooie, gemeenschappelijke basis voor verdere samenwerking. In 2018 leidde dit tot **uitstroomprofielen**. Deze profielen schetsen de benodigde vaardigheden van de inwoner bij verschillende soorten woonsettingen: zelfstandige woonsetting, beschutte woonsetting (tijdelijk en langdurig), onconventionele woonsetting en een intramurale woonsetting.
- Ook deed KAW onderzoek (november 2018) naar de vraag **hoe groot de jaarlijkse uitstroom is en hoe groot de doorstroom** is vanuit andere voorzieningen naar Beschermd Wonen. Daarnaast is in dit onderzoek gekeken wat het **woningaanbod** is qua sociale huurwoningen die geschikt zijn voor de uitstroom.

... naar Werkagenda

Na voorbereidende onderzoeken en activiteiten kon in 2019 een Regioplan gemaakt worden. In dit Regioplan wordt in DEEL I de opgave geschetst zoals deze door de regio wordt gezien. DEEL II vormt de Werkagenda voor 2020 en 2021, waarin de regio zich voorbereidt op de verdere decentralisatie per 2022. De opgave en de werkagenda worden **nader ingevuld met lokale en regionale samenwerkingspartners** vanuit het motto 'werkende weg samen aan de slag'.

Het Regioplan is tot stand gekomen na **vele gesprekken** (zie ook bijlage 2). In de eerste fase is met alle negen **gemeenten zowel bestuurlijk als ambtelijk** gesproken over de opgave en de specifieke situatie van iedere gemeente. Daarna zijn **diverse stakeholders** gesproken, waaronder ervaringsdeskundigen, woningcorporaties, welzijnsinstellingen, aanbieders, zorgverzekeraar/zorgkantoor en teamleiders van toegangen. Parallel daaraan hebben **zeven uitgebreide ambtelijke sessies** plaatsgevonden, waarvan drie sessies met alle negen gemeenten en in iedere subregio twee sessies. Tot slot is er ook diverse keren contact met **VNG** geweest en met de **omliggende centrumregio's** Emmen, Groningen en Leeuwarden, en zijn **landelijke kennisdocumenten** benut.

Het proces om tot dit Regioplan te komen heeft niet alleen geleid tot een Werkagenda. Het inzicht in welke **acties van iedere gemeente** in de komende twee jaar nodig zijn, heeft ook geleid tot een actieve houding en inzet van iedere individuele gemeente. De **samenwerking** tussen gemeenten is in de afgelopen maanden **geïntensiveerd**.

Leeswijzer

In DEEL I van het Regioplan wordt de **opgave** geschetst. De opgave bestaat uit de drie verschillende aspecten. In hoofdstuk 1 wordt de **maatschappelijke transformatie** beschreven. Na een historisch perspectief wordt de visie van de regio op de transformatie beschreven en wordt de doelgroep beschreven. Hoofdstuk 2 gaat over de verdere **decentralisatie** van centrumgemeenten naar alle gemeenten. Voor Beschermd Wonen zal dit per 2022 plaatsvinden, voor Maatschappelijke Opvang op z'n vroegst per 2026. Hoofdstuk 3 gaat over de consequenties en afspraken van de **splitsing** van de regio in twee regio's. De opgaven en afspraken rondom de **Maatschappelijke Opvang** worden hier nader toegelicht.

DEEL II vormt de **Werkagenda** voor 2020 en 2021. In de Werkagenda zijn afspraken gemaakt welke opgaven op welk schaalniveau worden opgepakt. Hoofdstuk 4 gaat over regionale afspraken om de **realisatie van inclusief wonen** mogelijk te maken en vormen een voorstel voor de samenwerking Weer thuis. Hoofdstuk 5 beschrijft de inzet die in iedere gemeente nodig is (gevat in een **lokaal uitvoeringsplan**) voor brede sociale inclusie van kwetsbare inwoners. Hoofdstuk 6 gaat over een goede basis vanuit **inkoop en contactmanagement**. Hoofdstuk 7 sluit af met de opgaven voor een effectieve organisatie van de **toegang & regisseursfunctie**.

¹ Aa en Hunze, Assen, De Wolden, Hoogeveen, Meppel, Midden-Drenthe, Noordenveld, Tynaarlo en Westerveld

De opgave

1. Maatschappelijke transformatie
2. Decentralisatie
3. Splitsing regio

Van beschermd wonen...

Samen met alle betrokken partijen willen gemeenten werken aan sociale inclusie, een samenleving waarin iedere inwoner mee kan doen en er ruimte is voor een verscheidenheid aan mensen met verschillende vermogens.

De regio's Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe hebben een Regioplan Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Daarin staan de visie op de opgave voor de komende tien jaar en een concrete werkagenda voor 2020 en 2021.

opgaven

1 Maatschappelijke transformatie

Al decennia lang verschuift de zorg van grote instellingen buiten de stad naar beschermde woonvormen in buurten. Sociale inclusie vormt de toekomstige stip op de horizon en is de basis voor inclusief wonen.

2 Decentralisatie

Per 2022 verschuiven de verantwoordelijkheden en wordt iedere gemeente verantwoordelijk voor beschermd wonen. Deze stelselwijziging kent een ingroeipad van tien jaar.

3 Splitsing regio

Alle negen gemeenten zijn overeengekomen om de huidige centrumregio Assen vanaf 2022 te splitsen in twee regio's: Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe. Hiervoor zijn afspraken gemaakt over continuïteit van zorg, monitoring, financiële afspraken, maatschappelijke opvang en over het informeren van stakeholders.

inkoop en contractmanagement

Inkoop en contractmanagement

- Inkoopplan: Ken en bepaal het regionale aanbod
- Eenduidige sturing vanuit contract- en kwaliteitsmanagement
- Organiseer transformatie en innovatie via samenwerking met toegang en uitvoering

toegang en regisseursfunctie

Toegang en regisseursfunctie

- Keuze voor lokale of regionale Toegang
- Implementatieplan Toegang
- Regisseursfunctie

Inclusief wonen

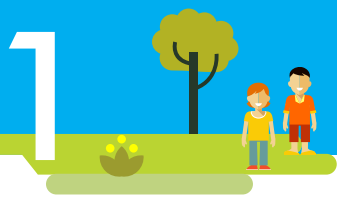
- Verbreding ketensamenwerking
- Meer inzicht in de gezamenlijke opgave
- Voldoende passende en betaalbare woningen
- Uitstroom en regionale spreiding
- Rechttrekken van scheve oost-westverdeling

Lokaal uitvoeringsplan

- Stut en steun: wat hebben kwetsbare inwoners nodig?
- Draagkracht in buurten: wat heeft de samenleving nodig?

... naar beschermd thuis.

Maatschappelijke transformatie

De eerste paragraaf van dit hoofdstuk beschrijft het **historisch perspectief** van Beschermd Wonen. In de tweede paragraaf wordt de visie ‘**van beschermd wonen naar beschermd thuis**’ van de regio op de transformatie beschreven. De derde paragraaf schetst de **doelgroep** waarover het in dit Regioplan gaat.

1.1. Historisch perspectief

Van grote instellingen buiten de stad naar beschermd wonen

“Vanaf de jaren zeventig komt er kritiek op de institutiezorg, de geestelijke gezondheidszorg in grote instellingen buiten de stad gelegen. Kritiek is er enerzijds omdat deze institutiezorg de patiënten uit de samenleving trekt en terugkeer bemoeilijkt, anderzijds omdat de zorg veel te medisch en hiërarchisch georganiseerd zou zijn. Ook het fenomeen van de zogenaamde langverblijvers krijgt kritiek. Grote voorbeelden van hoe het dan wél zou moeten is Italië. Daar werd in 1978 de zogenaamde wet 180 uitgevaardigd waarmee Franco Basaglia de zogenaamde ‘democratische psychiatrie’ lanceerde en de sluiting van instellingen op gang trok. La libertà è terapeutica werd de slogan: de vrijheid is de therapie. In die jaren waren er links en rechts initiatieven ontstaan met beschermd wonen: mensen met psychiatrische problemen wonen alleen of in kleine groep in de samenleving en krijgen ondersteuning via ambulante begeleiding en dagactiviteiten.”
2014, Canon Geestelijke Gezondheidszorg Nederland

Beschermd wonen in AWBZ

“De voorziening beschermd wonen in de AWBZ is ontstaan als oplossing voor mensen met een ernstige en vaak ook chronische psychische aandoening en/of ernstige psychosociale problemen die door hun beperkingen (tijdelijk) niet zelfstandig kunnen wonen. Beschermd wonen biedt deze mensen een ‘gecontroleerde’ woonomgeving met een focus op veiligheid, bescherming, stabilisatie en herstel. In de afgelopen jaren is beschermd wonen ook opengesteld voor groepen uit zorgsectoren zoals hierboven genoemd, waar dit oorspronkelijk alleen bedoeld was voor GGZ-cliënten die uitstroomden uit de kliniek.”
2015, commissie Toekomst beschermd wonen

Scheve oost-westverdeling

Vroeger was het gebruikelijk om mensen met psychiatrische problematiek ver buiten de Randstad op te vangen. Daardoor zijn er in het noorden en oosten van Nederland meer instellingen dan voor de populatie nodig zou zijn. In het westen van Nederland is daarentegen een tekort aan voorzieningen. Er is daardoor een ‘scheve oost-westverdeling’ ontstaan.

Een voorbeeld uit de recente geschiedenis zijn de **locaties Duurzaam Verblijf** in Assen en Beilen. Zo’n tien jaar geleden zijn deze locaties van GGZ Drenthe ontstaan voor inwoners uit Amsterdam, Rotterdam en Groningen. Opname en behandeling vinden plaats in beveiligde klinieken met een Rechterlijke Machtiging (RM). De verwachting was dat zij daar tot hun overlijden zouden verblijven. De **herstelcapaciteit** van deze groep blijkt echter groter te zijn dan oorspronkelijk gedacht werd. Een deel van deze mensen stroomt daarom toch uit. Van de mensen die uitstromen gaat 75% terug naar de regio waar zij vandaan kwamen. De overige **25% stroomt in Drenthe uit**.

1.2. Van beschermd wonen naar beschermd thuis

Visie op beschermd wonen

Op verzoek van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) bracht de commissie Toekomst beschermd wonen in 2015 een adviesrapport uit over de toekomst van het beschermd wonen, getiteld ‘Van beschermd wonen naar een beschermd thuis’. Het doel was om een visie op beschermd wonen te geven dat uitgangspunten biedt voor de gewenste **samenwerking tussen gemeenten** en een nieuw verdeelmodel voor het budget. De commissie spreekt van een **lange termijnproces** van 15 jaar om de **ambulantisering** te realiseren van de meest kwetsbare groep inwoners in beschermd wonen.

De commissie benadert ‘beschermd woonvormen’ vooral vanuit **burgerschap**, waarbij wonen een grondrecht is en een voorwaarde voor maatschappelijk herstel en participatie. Samen met burgerschap ziet de commissie **zelfbepaling, hoop en perspectief** en een **positieve kijk op gezondheid** als pijlers voor sociale inclusie.

Conditie voor sociale inclusie

De spreekwoordelijke ‘stip op de horizon’ van de commissie Toekomst beschermd wonen is sociale inclusie: een samenleving waarin iedere inwoner mee kan doen en er ruimte is voor een verscheidenheid aan mensen met verschillende vermogens. Deze sociale inclusie is de basis voor het realiseren van ‘inclusief wonen’: mensen die nu nog beschermd wonen, kunnen weer wonen in hun eigen wijk, zijn daar ‘beschermd thuis’ en maken als inwoner deel uit van het maatschappelijke verkeer.

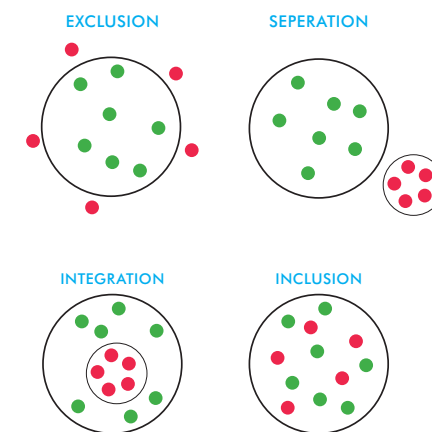
De commissie Toekomst beschermd wonen schrijft hierover het volgende:

“De transformatie van beschermd wonen naar beschermde woonplekken in de wijk zal aandacht en tijd vragen. Van gemeenten vergt dit proces investeringen in het sociale domein (met een focus op zelfmanagement, informele zorg en eerstelijnszorg) met een goede aansluiting op behandeling en gespecialiseerde zorg. Conditie voor sociale inclusie zijn nodig om de participatie van kwetsbare mensen te ondersteunen en onbedoelde negatieve gevolgen in hun levens tegen te gaan.”

Belangrijke condities voor sociale inclusie zijn:

- Versterken van zelfmanagement, ervaringsdeskundigheid en informele zorg;
- Garanderen van langdurige begeleiding met flexibele intensiteit;
- Ondersteuningscontinuüm voor herstel en participatie;
- Een breed arsenaal van woonvarianten;
- Beschikbare en betaalbare wooneenheden;
- Laagdrempelige toegang tot zorgfuncties;
- Duurzaam samenwerken tussen gemeenten en zorgverzekeraars;
- Borgen van kwaliteit en vraaggerichtheid van ondersteuning.”

Alle negen gemeenten in de centrumregio Assen onderschrijven de visie van de commissie Toekomst beschermd wonen. Hierin wordt een toekomstbeeld geschetst van beschermd wonen naar een beschermd thuis en de condities voor sociale inclusie die daarvoor nodig zijn.

Praktische uitgangspunten

Voor wie dat nodig heeft wordt ondersteuning, bescherming en behandeling zoveel mogelijk in de thuissituatie ingezet. Daarmee past dit advies in de bredere maatschappelijke ambitie om (waar mogelijk) expertise naar hulpvragers te brengen in plaats van hulpvragers naar de expertise te verwijzen. Hierbij past dat alle gemeenten verantwoordelijk worden voor hun eigen inwoners en dat de financiële middelen opgaan in de bredere context van maatschappelijke ondersteuning. De commissie geeft de gemeenten enkele praktische uitgangspunten mee:

- Creëer een stabiele woonplek in de wijk, midden in de samenleving;
- Maak spaarzaam gebruik van beschermde woonvoorzieningen;
- Organiseer persoonsgerichte zorg met focus op herstel en participatie;
- Schrijf niemand af en houd de herstelroute open.

1.3. Doelgroep

Het gaat om inwoners met een **verstoorde zelfregulatie**, “die de regie op hun eigen leven amper hebben gekend of grotendeels kwijt zijn en ook met eventuele steun van anderen niet zelf kunnen zorgen voor een stabiele woonplek en een goed leven. Deze mensen - jong en oud - **verschillen in levensgeschiedenis, leefsituatie en perspectief**. Bij deze zeer diverse groep mensen hangt de verstoorde zelfregulatie samen met (soms combinaties van) **ernstige psychische aandoeningen**, beperkingen in cognitief functioneren, lichamelijke of zintuiglijke handicaps, mobiliteitsproblemen en middelengebruik. Meestal zijn er ook **complexe psychosociale problemen**, zoals armoede en schulden, dreigende huisuitzetting, weinig tot geen deelname in arbeidsproces, huiselijk geweld en dakloosheid, die de balans tussen draaglast en draagkracht verder ontregelen.

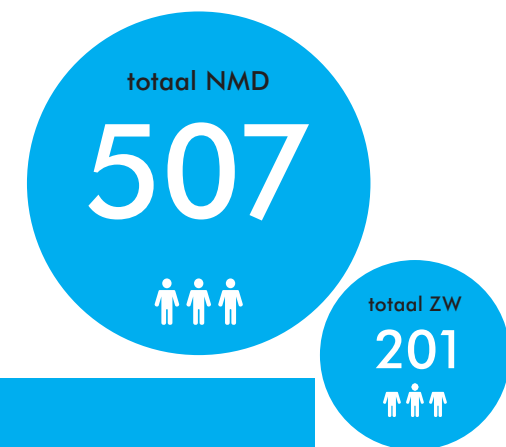
Naast de aanhoudende stress hiervan hebben mensen vaak niet de mogelijkheden of de middelen om aan het maatschappelijk verkeer deel te nemen. Deze groep mensen beschikt veelal over **onvoldoende competenties**, waaronder dagelijkse levensverrichtingen, structureren van de dag, signalen herkennen van achteruitgang en crisis, tijdig hulp inroepen en probleemoplossing. Mede daardoor zijn ze niet in staat om op eigen kracht:

- zelfstandig te wonen en in andere noodzakelijke bestaansvoorwaarden te voorzien, zoals sociale contacten, activiteiten, inkomen, gezondheid en veiligheid;
- hun persoonlijke veiligheid te waarborgen, en/of;
- de veiligheid van anderen en of de bescherming van goederen - in de persoonlijke levenssfeer dan wel publieke ruimte - te waarborgen.”

2015, commissie Toekomst beschermd wonen

Alle negen gemeenten delen de visie dat **alle inwoners onderdeel van de samenleving** vormen. Ook kwetsbare inwoners die vanwege een verstoorde zelfregulatie afhankelijk zijn van een intramurale woonsetting.

Ondanks de diversiteit van de inwoners om wie het gaat en de visie dat alle inwoners onderdeel van de samenleving vormen, is **afbakening** van de doelgroep van belang om tot afspraken in beleid en uitvoering te komen. In dit Regioplan gaat het over **volwassen inwoners** (18+)

Omvang doelgroep Beschermd Wonen								
	Beperkt Beg. & Verz. (PGB)	BW A	BW B	BW C	BW D	Intens. Beg, Verz. & Verpl.	Uitgebreid Beg., Verz. & Verpl.	TOTAAL
Aa en Hunze	<10	<10	<10	16	13	<10	<10	37
Assen	-	22	51	163	68	<10	<10	315
Midden-Drenthe	-	<10	<10	13	<10		<10	26
Noordenveld	-	<10	10	11	<10	-	-	33
Tynaarlo	<10	<10	20	54	18	<10	-	96
totaal NMD	<10	31	91	257	108	<10	12	507
De Wolden	-	<10	-	29	34	<10		66
Hoogeveen	<10	-	13	35	17	<10	<10	72
Meppel	<10	-	<10	32	<10	-	-	44
Westerveld	-	-	<10	<10	<10	-	<10	19
totaal ZW	<10	<10	26	98	61	<10	<10	201
totaal 9 gem.	<10	32	117	355	169	10	19	708

Tabel: omvang doelgroep Beschermd Wonen, peildatum 30 augustus 2019.

Vanwege privacy zijn aantallen kleiner dan tien niet exact opgenomen.

die **vanuit de Wmo een beroep kunnen doen op beschermd wonen**. Het gaat dus niet om inwoners die nu of in de toekomst een beroep kunnen doen op de Wet langdurige zorg.

Het **aantal mensen** dat op dit moment gebruik maakt van **Beschermd Wonen** is zo’n 700 inwoners in de centrumregio Assen. In Noordmidden-Drenthe gaat het om ongeveer 500 inwoners en in Zuidwest-Drenthe om ongeveer 200 inwoners.

Toelichting op de arrangementen:

- Arrangement A: Inwoner woont semi-zelfstandig onder eindverantwoordelijkheid van de instelling en is - met hulp - in staat om zelf zijn ondersteuningsvraag te formuleren en de urgentie aan te geven.
- Arrangement B: Inwoner woont semi-zelfstandig met eigen voordeur in een stabiele, beschermde omgeving en is - met hulp - in staat zelf zijn ondersteuningsvraag te formuleren en de urgentie aan te geven.
- Arrangement C: Inwoner woont in een stabiele, beschermde omgeving en is - met hulp - in staat zelf zijn ondersteuningsvraag te formuleren en de urgentie aan te geven.
- Arrangement D: Inwoner woont in een stabiele, beschermde omgeving met continu beschikbare, directe ondersteuning.

Het aantal mensen dat op dit moment gebruik maakt van **Maatschappelijke Opvang** staat in paragraaf 3.4 Maatschappelijke Opvang vermeld.

Decentralisatie

Met de Wet maatschappelijke ondersteuning kregen de gemeenten per 2015 de taak om Beschermd Wonen en Maatschappelijke Ondersteuning te organiseren voor hun inwoners. Per 1 januari 2015 werd afgesproken dat de verantwoordelijkheid hiervoor voorlopig werd belegd bij 43 centrumgemeenten.

Voor de regio's Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe is dat gemeente Assen. Per 2022 **verschuiven de verantwoordelijkheden** en wordt iedere gemeente hiervoor verantwoordelijk. Daarmee is er sprake van een stelselwijziging (2.1). Hiervoor is een landelijke meerjarenagenda (2.2) vastgesteld.

2.1. Stelselwijziging

Een expertiseteam heeft via een aantal 'bouwstenen' richtinggevende keuzes geadviseerd voor de ontwikkeling van dit nieuwe stelsel. Deze zijn door het Rijk en VNG overgenomen en hebben tot een akkoord geleid. Het gaat om de volgende tien bouwstenen:

1. **Ingroeipad van 10 jaar** tot aan de eindsituatie (periode 2022 t/m 2031).
2. Gemeenten zijn **verplicht om regionaal samen te werken** tijdens het ingroeipad en daarna. Tijdens het eerste evaluatiemoment na 4 jaar wordt bezien of de **maatschappelijke opvang wordt doorgedecentraliseerd wanneer er meer inzicht is op de werking van het stelsel** en een beter beeld van de instroom is opgebouwd.
3. **Huidige cliënten** blijven, zolang hun indicatie loopt, **financieel** gezien **onder de centrumgemeenten** vallen.
4. De ontwikkeling van het verdeelmodel verloopt **in 10 jaar tijd van historisch verdeeld** over centrumgemeenten **naar een objectief verdeelmodel** in 10 stappen. De stappen volgen de ingeschatte in- en uitstroom voor de totale populatie tijdens de ingroeiperiode.
5. De **verrekening van de overgang van Wlz²-cliënten** vindt plaats via een ex ante uitname en een ex-post verrekening op regionaal niveau op basis van werkelijke uitstroom van cliënten.
6. Het stelsel bevat het principe van **een kostenverrekening of woonplaatsbeginsel**, zodat de gemeente van herkomst voor een bepaalde periode de kosten betaalt van de voorziening in andere gemeenten.
7. Er vindt **landelijke inkoop** plaats voor enkele specialistische voorzieningen³.
8. Er worden **landelijke afspraken** gemaakt over voldoende en juiste ambulante Zwv-zorg en over voldoende geschikte woningen.
9. Een **onafhankelijke Taskforce** jaagt de ontwikkeling aan, monitort de beweging en ontwikkeling van vraag en aanbod en bemiddelt in regio's waar samenwerking moeizaam verloopt.
10. Na (iedere) 4 jaar vindt door de Taskforce een onafhankelijke **evaluatie** plaats.

Nieuwe landelijke inzichten leiden geregeld tot onduidelijkheden en/of wijzigingen. Op verschillende fronten wordt er landelijk nog gewerkt aan de uitwerking van de bouwstenen. De verwachting is dat in de komende periode diverse **landelijke kaders** helder worden:

- eerste kwartaal 2020: objectief verdeelmodel;
- eerste kwartaal 2020: vormgeving van kostenregeling in verband met de landelijke toegankelijkheid;
- tweede kwartaal 2020: financiële consequenties Wlz-uitname.

Ook volgen er nog **landelijke afspraken** tussen:

- gemeenten, rijk en woningcorporaties over de bijdrage van woningcorporaties om voldoende geschikte woningen te hebben;
- gemeenten, rijk, zorgverzekeraars en zorgaanbieders over de opbouw van ambulante Zwv-zorg in wijken;
- rijk en gemeenten over de monitoring, evaluatie en bijsturing.

Ondanks deze onzekerheden wordt van regio's verwacht dat zij concrete afspraken maken in een Regioplan. Dat vraagt om een houding waarbij de regio het heft zoveel mogelijk in eigen hand neemt en **actiegericht aan de slag gaat met wat wél duidelijk is**.

2.2. Landelijke meerjarenagenda

De visie van de commissie Toekomst beschermd wonen vormt het uitgangspunt van een meerjarenagenda beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Deze gezamenlijke agenda is naar aanleiding van de visie opgesteld door de betrokken landelijke partijen en gaat in op het 'wat'. De meerjarenagenda kent een **looptijd van tenminste vier jaar** en gaat over de volgende onderwerpen:

1. Cliëntondersteuning, ervaringsdeskundigheid en betrokkenheid omgeving
2. Lokale, regionale en landelijke samenwerking
3. Wonen
4. Vroegsignalering en schulden
5. Participatie, werk en inkomen
6. Toegang
7. Kwaliteit en vraaggerichtheid van ondersteuning
8. Continuïteit van zorg en ondersteuning

² Wet langdurige zorg

³ Fier (Leeuwarden): slachtoffers internationale mensenhandel; Fonteynenburg (Rijswijk/Zoetermeer): combinatie GGZ + auditieve beperking; Lister (Utrecht): woon- en ontwikkelplek aan mensen die na jarenlang worstelen met een eetstoornis een langdurige klinische opname hebben gehad; De Parelhoenderhoeve (Slootdorp): mensen met een velocardiofaciaal syndroom; De Compound (Eeld/Tynaarlo): zorg voor veteranen.

De gemeenten spreken onderling af om de landelijke ontwikkelingen op de voet te volgen om tijdig te kunnen anticiperen waar dit nodig is.

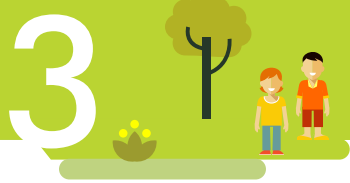
Het uitgangspunt in de meerjarenagenda is dat **de cliënt en zijn of haar netwerk** (indien aanwezig) bij het bieden van hulp **te allen tijde centraal** staan. En dat wordt gedaan wat nodig is. Bij complexe situaties en hoog opgelopen problemen volstaat een standaardoplossing niet en is de oplossing meestal niet binnen één sector of organisatie te vinden. Het cliëntperspectief vormt daarbij een verbindend en richtinggevend perspectief. **Maatwerk** is dan nodig.

De Meerjarenagenda beschermd wonen en maatschappelijke opvang, inclusief bijbehorend Versnellingsplan, en bevat richting en koers voor de opgaven die ook in de regio's Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe herkend en benoemd worden.

De betrokken landelijke partijen committeren zich aan de in het document genoemde ambities: vertegenwoordigers van mensen met cliëntervaring en familievertegenwoordigers, gemeenten, zorgaanbieders, woningcorporaties, het Schakelteam personen met verward gedrag en de ministeries van Binnenlandse Zaken, Justitie & Veiligheid, Sociale Zaken & Werkgelegenheid en Volksgezondheid, Welzijn & Sport.

Het **Versnellingsplan** voor de meerjarenagenda is in het leven geroepen om de **beweging van de transformatie in de regio** te versnellen. Ook het expertiseteam benadrukt dat het moment van inwerkingtreding van de stelselwijziging geen vertraging mag opleveren in de beweging die door Commissie Toekomst beschermd wonen is beschreven en roept gemeenten op om deze **regionaal te operationaliseren**. Met deze Werkagenda geven de regio's Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe gehoord aan deze oproep.

Splitsing regio

Deze splitsing is tot stand gekomen op basis van **inhoudelijke argumentatie**. De nieuwe regio-indeling sluit aan op de **natuurlijke bewegingen van inwoners** en het gebruik van voorzieningen. Daarnaast is de overlegstructuur rondom **inkoop en beleidsvraagstukken** in deze regio's op andere fronten al een feit.

Vanuit de gedachte om de (transformatie)opgave in het sociale domein zo integraal mogelijk op te pakken, biedt deze nieuwe regio indeling kansen en **mogelijkheden om slimme verbindingen** te leggen. De splitsing van de regio brengt een aantal specifieke vraagstukken met zich mee, waarover de regio's afspraken met elkaar moeten maken. Vanwege deze splitsing worden afspraken gemaakt over de continuïteit van zorg (3.1), monitoring (3.2), financiële afspraken (3.3), het informeren van de stakeholders (3.4) en de maatschappelijke opvang (3.5).

Alle negen gemeenten zijn overeengekomen om als centrumregio Assen vanaf 2022 te splitsen in twee regio's, te weten:

• Noordmidden-Drenthe: gemeenten Aa en Hunze, Assen, Midden-Drenthe, Noordenveld en Tynaarlo;

• Zuidwest-Drenthe: gemeenten De Wolden, Hogeveen, Meppel en Westerveld.

Voor de samenwerking in de komende jaren is het van belang om de **verschillende rollen van gemeenten** te definiëren:

- iedere gemeente is per 2022 verantwoordelijk voor haar lokale ondersteuningsstructuur;
- gemeenten kunnen namens hun (nieuwe) regio spreken om afspraken met de andere regio te maken;
- de huidige centrumgemeente Assen heeft bovendien de verantwoordelijkheid om voldoende kennis over te dragen, zodat alle andere acht gemeenten in staat zijn hun nieuwe verantwoordelijkheid uit te voeren.
- Daarnaast is het voor de ketensamenwerking van belang dat de **gemeenten en samenwerkingspartners** hun rollen en verantwoordelijkheden expliciet bespreken.

3.1. Continuïteit van zorg

Voor alle gemeenten staat continuïteit van zorg voorop. De splitsing van de regio mag niet leiden tot een situatie waarbij inwoners tussen wal en schip vallen. Daarom wordt afgesproken dat voor alle inwoners die op het moment van verdere decentralisatie een indicatie voor Beschermd Wonen hebben de **continuïteit van zorg wordt gegarandeerd**, indien dit nodig is. Continuïteit van zorg veronderstelt een dekkend aanbod. Daarvoor is allereerst inzicht nodig in het huidige aanbod en mogelijke hiaten. Dit vraagt om een **analyse**. Nadere afspraken hierover staan uitgewerkt in **paragraaf 6.1** van de Werkagenda (DEEL II).

1. Voor huidige cliënten wordt, indien nodig, continuïteit van zorg gegarandeerd.

2. De bestaande ambtelijke werkgroep met negen gemeenten ziet vanaf het eerste kwartaal van 2020 toe op de voortgang van het regioplan en besluit wat er nodig is aan aanvullende werkgroepen.

De bestaande ambtelijke beleidswerkgroep, waarin alle negen gemeenten deelnemen, ziet vanaf het eerste kwartaal van 2020 toe op de voortgang van de uitvoering van de Werkagenda in dit Regioplan en besluit wat er nodig is aan aanvullende werkgroepen. De gemeenten hebben veel te organiseren om de splitsing en opgaven in dit regioplan te realiseren. **Werkgroepen** helpen om het werk te structureren en verdelen. Ten tijde van de opdrachtverstrekking voor het regioplan werd gedacht aan het installeren van drie werkgroepen:

- Een **werkgroep 'financiën'** waarin wordt uitgewerkt hoe de afspraken voor samenwerking zich vertalen in financiën en wat evt. inhoudelijke consequenties zijn voor cliënten en gemeenten;
- Een **werkgroep 'continuïteit van zorg'**, gericht op voldoende en passend aanbod in de regio's en specifieke aandacht voor cliënten die vanuit BW uitstromen naar begeleiding Wmo;
- Een **werkgroep 'toegang'**, gericht op de uitvoeringspraktijk in én tussen de regio's, de verbinding met de inkoop, kwaliteit en afstemming tussen het regionale en lokale aanbod.

In het **eerste kwartaal van 2020** beslist de ambtelijke werkgroep o.b.v. het regioplan over de **gewenste thema's, invulling en structuur**.

3.2. Monitoring

Beide regio's achten het van belang om blijvend op **eenduidige manier te monitoren** en gegevens te verzamelen om de **ontwikkeling van de zorgbehoefte** te volgen. Daarmee verbetert het zicht op de opgaven en kan er tijdig geanticipeerd worden op knelpunten. De huidige centrumgemeente Assen heeft sinds het najaar van 2019 een **nieuwe monitoring voor Beschermd Wonen** geïmplementeerd. Deze is voor de nieuwe regio Noordmidden Drenthe eenvoudig door te zetten. **Zuidwest-Drenthe initieert in het eerste kwartaal van 2020 dat hun data-specialisten de mogelijkheden in kaart brengen** om dezelfde data te monitoren als nu is uitgewerkt in de huidige Beschermd Wonen monitor van centrumgemeente Assen.

Gemeenten en Zilveren Kruis hechten er belang aan om ook de ontwikkeling rond de zorgbehoefte voor intramurale voorzieningen (begeleiding versus behandeling) te volgen. Daarover worden in **2020 tussen gemeenten en Zilveren Kruis nadere afspraken** gemaakt.

De Wlz-uitname per 2021 kan consequenties hebben voor het beschikbare aanbod in de regio. Sommige zorgaanbieders kiezen er mogelijk voor uitsluitend Wlz-zorg te willen leveren, andere zorgaanbieders houden door de uitname bijvoorbeeld dusdanig weinig cliënten over dat zij hun diensten niet voortzetten. Centrumgemeente **Assen monitort de ontwikkeling van de Wlz-uitname** op het beschikbare aanbod en geeft dit door aan de regio's Noordmidden en Zuidwest-Drenthe, zodat hierop geanticipeerd kan worden indien dit nodig blijkt.

3.3. Financiële afspraken

Er gaat op dit moment in de centrumregio Assen zo'n **€ 33 miljoen om in Beschermd Wonen** en zo'n **€ 4,6 miljoen in Maatschappelijke Opvang**. Daarbij moet opgemerkt worden dat op dit moment onduidelijk is hoe groot de Wlz-uitname in de komende jaren zal blijken.

Voor **Beschermd Wonen** heeft het Rijk **nog geen duidelijkheid** gegeven over de **financiële verdeling** volgens het nieuwe objectieve verdeelmodel. Duidelijkheid hierover wordt in januari 2020 verwacht. Daardoor kunnen er nog geen concrete afspraken gemaakt worden tussen beide regio's over de financiële consequenties en

1. De regio's Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe spreken af om ook na de splitsing op eenduidige wijze te blijven monitoren.

2. Gemeenten en Zilveren Kruis maken in 2020 nadere afspraken over monitoring van intramurale voorzieningen (begeleiding en behandeling).

3. Centrumgemeente Assen monitort de ontwikkeling van de Wlz-uitname.

1. Beide regio's sluiten, voor de onderlinge verdeling, aan bij de kostenverdeling van het Rijk.

2. In het eerste kwartaal van 2020 wordt een werkgroep financiën geformeerd die de financiële consequenties voor de regio in beeld brengt.

3. Uiterlijk in het tweede kwartaal van 2020 wordt bepaald of, en zo ja hoeveel, middelen nodig zijn om de Werkagenda uit te voeren. Afgesproken wordt om maximaal 100.000 euro per jaar (in 2020 en 2021) uit de overschotten van Beschermd Wonen te investeren.

financiële verdeling. Zowel gemeenten als aanbieders geven aan dat de verandering van beschermd wonen naar beschermd thuis **niet per se goedkoper wordt**.

Het verdeelmodel Beschermd Wonen dat AEF momenteel ontwikkelt is naar verwachting in het eerste kwartaal van 2020 bekend. **Beide regio's sluiten, voor de onderlinge verdeling, aan bij de kostenverdeling van het Rijk.** Dit geldt ook voor de financiële afspraken over bestaande cliënten die na 2022 Beschermd Wonen ontvangen en waarvan de herkomstgemeente onduidelijk is.

Vanaf het eerste kwartaal van 2020 wordt er een **werkgroep financiën** in het leven geroepen waar medewerkers financiën van alle negen gemeenten aan deel nemen. Deze werkgroep **brenkt de financiële consequenties van de splitsing voor beide regio's in beeld** van zowel Beschermd Wonen als Maatschappelijke Opvang.

Voor de **uitvoering van de Werkagenda zijn financiële middelen** nodig. Op dit moment is onduidelijk hoeveel middelen hiervoor nodig zijn. Beide regio's hebben een **subsidie bij ZonMw** aangevraagd voor uitvoering van dit regioplan. De subsidie bedraagt maximaal € 80.000 per regio. De looptijd bedraagt maximaal 24 maanden. Het samenwerkingsverband dient ten minste voor 40% aan het totale budget bij te dragen. Deze cofinanciering kan bestaan uit financiële middelen of menskracht. Afgesproken wordt om **maximaal € 100.000 per jaar** (in 2020 en 2021) **uit de overschotten van Beschermd Wonen te investeren**. Uiterlijk in het tweede kwartaal van 2020 wordt bepaald of, en zo ja hoeveel, extra middelen nodig zijn om de Werkagenda uit te voeren.

3.4. Maatschappelijke opvang

Voorzieningen

Onder de noemer Maatschappelijke opvang vallen **de volgende voorzieningen**:

- maatschappelijke opvang, waaronder nachtopvang, inloopvoorzieningen, kortdurende opvang en dagbesteding;
- begeleiding maatschappelijk opvang, een intensief traject dat gericht is op mensen die *dreigen* dak- en thuisloos te worden en veel overlast veroorzaken;
- verslavingszorg, waaronder alcoholpreventie en FACT bemoeizorg;
- OGGZ hulpverlening, waaronder regionaal meldpunt PVG (Personen met Verward Gedrag);
- cliëntondersteuning aan (ex)verslaafden door zelfhulpgroepen;
- winterregeling met beveiliging en een wakende wacht.

De **maatschappelijke opvang voor dak- en thuislozen** in Assen biedt nachtopvang voor jongeren en volwassenen en ambulante begeleiding vanuit het datateam. Specifiek voor jongeren (18-23 jaar) is er trajectbegeleiding, gericht op uitstroom en een zelfstandig bestaan.

1. **Beide regio's willen Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen als keten inrichten. Maatschappelijke Opvang zal in principe per 2022 in beide regio's zelfstandig georganiseerd worden.**

2. **In het eerste kwartaal van 2020 worden afspraken gemaakt over wat er nodig is om per 2022 Maatschappelijke Opvang te splitsen naar twee regio's. Onderdeel daarvan vormt een risicoanalyse op basis van de landelijke verdeling van financiële middelen.**

3. **Beide regio's wijzen een trekkende gemeente aan. In Noordmidden-Drenthe is dit Assen. Zuidwest-Drenthe wijst in het eerste kwartaal van 2020 een gemeente aan.**

4. **Voor de locatie Havenkade in Assen wordt, uiterlijk in het vierde kwartaal van 2020, een financiële regeling getroffen voor de periode 2022 t/m 2023.**

Aantal inwoners dat gebruikt maakt van MO-voorzieningen

	Aantal	Specificatie	Periode
Nachtopvang volwassenen	75	1775 overnachtingen	t/m november 2019
Nachtopvang jongeren	14	156 overnachtingen	t/m november 2019
Nachtopvang onbekend	10	45 overnachtingen	t/m november 2019
Trajectkamers jongeren	21		t/m november 2019
Datateam	130	waarvan 28 alleen postadres	t/m november 2019
Inloop Assen	137		t/m Q3 2019
Dagbesteding Assen	97		t/m Q4 2019

Tabel: aantal inwoners dat gebruikt maakt van MO-voorzieningen in 2019

Ook worden er postadressen verstrekt. Daarnaast is er aan de Havenkade een **inloop** en wordt er **dagbesteding** georganiseerd voor de doelgroep. In Hoogeveen is ook een inloop voor de MO-doelgroep. De beschikbare capaciteit van de **nachtopvang** in Assen is 8 bedden voor volwassenen en 6 bedden voor jongeren. Er zijn **6 trajectkamers voor jongeren**. Zij stromen door naar kamerbewoning met of zonder begeleiding, beschermd wonen of naar kortdurende opvang (KDO) van het Leger des Heils. De **kortdurende opvang** heeft een capaciteit van 12 plekken en biedt 24-uursopvang voor volwassenen zonder zelfstandige woonruimte. Het doel is het vinden van een huis, waar iemand zelfstandig, begeleid of beschermd kan wonen. Ook biedt Leger des Heils in Assen **Housing First** en in Hoogeveen **Interwonen**.

Verslavingszorg wordt uitgevoerd door Verslavingszorg Noord-Nederland (VNN). Ze hebben twee outreachende jongerenwerkers in het werkgebied van Assen en Hoogeveen. Bij VNN worden twee programma's afgenomen voor 9 gemeenten: programma **Voorkomen** en programma **Bemoeien**. Voorkomen/preventie betreft voorlichting, deskundigheidsbevordering, opvoedingsondersteuning en informatieverstrekking via webseminars en chatsessies. Vanuit VNN is er verbinding met lokale wijk- of buurtteams voor het borgen van de expertise over verslaving en het snel kunnen op- en afschalen. Voor bemoeizorg (OGGz) participeert VNN in de FACT-teams OGGz en in de projecten Optimaal Leven in Assen en Hoogeveen. VNN heeft een eigen multidisciplinair FACT-team bemoeizorg voor volwassenen.

De activiteiten van de **openbare geestelijke gezondheidszorg** (OGGz) zijn ter preventie van (ernstige) psychosociale problemen. Het gaat om het ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking met chronisch psychische of psychosociale problemen, zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving. Er is een meldpunt (incl. triage, advies en consultatiefunctie), proces- en casusregie en bemoeizorg. Voor de Drentse OGGz wordt 4 fte OGGz hulpverleners gefinancierd van Cosis, VNN en GGZ Drenthe. Zij leggen zelf contact met de cliënt of hebben de functie van **bemiddelaar** en **regisseur**. Dit betekent dat de OGGz-hulpverlener de reguliere hulpverleners activeert en coacht om de zorg op te pakken. Zij participeren in de lokale OGGz-netwerken of in de sociale teams.

Daarnaast wordt via GGD Drenthe het volgende gefinancierd: **sociaal psychiatrisch verpleegkundige**, de uitvoering van de **winterregeling MO**, **schoonmaakkosten** bij ernstige vervuiling, een **cliëntvolgsysteem** en een **provinciaal meldpunt**. Er is afgesproken dat de **Drentse OGGz-voorziening in stand blijft**. Dat betekent dat beide regio's de huidige financiële middelen die ingezet worden voor deze provinciale voorziening hiervoor beschikbaar houden.

Begeleiding maatschappelijke opvang (Begeleiding MO) betreft begeleiding aan jongeren en volwassenen met ernstige problemen op meerdere terreinen van wonen en leven, waarbij de factoren dakloosheid, geweld en/of maatschappelijke uitval feitelijk zijn of een dreigend, daadwerkelijk perspectief vormen. De juiste begeleiding aan deze doelgroep voorkomt dakloosheid en bevordert de doorstroom uit de maatschappelijke opvang. Voor Begeleiding MO zijn middelen toegevoegd aan het rijksbudget MO. Het is overwegend Leger des Heils die als gecontracteerde partij in onze regio Begeleiding MO biedt.

Transformatie en decentralisatie

De Wmo regelt dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor opvang en beschermd wonen. De **transformatieopgave** van de **maatschappelijke opvang hangt nauw samen met die van beschermd wonen**. De doelgroepen overlappen elkaar en hebben te maken met dezelfde ketenproblemen als het gaat om uitstroom of doorstroom, zoals krapte op de woningmarkt en wachtlijsten in de zorg. Het aantal mensen dat in Nederland bekend staat als dak- en thuisloos is sinds 2009 meer dan verdubbeld, zo blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). In 2018 stonden ruim 39.000 mensen bekend als dakloos; in 2009 waren dat er nog ongeveer 18.000. Oorzaken voor de harde stijging zijn volgens het CBS moeilijk te geven, omdat de mensen die het betreft in weinig registraties voorkomen en dus ook lastig te volgen zijn. Een mogelijke verklaring is dat de wachtlijsten in de GGZ in de afgelopen tien jaar zijn toegenomen. Een andere factor die meespeelt is de krapte op de woningmarkt. Het gebrek aan betaalbare woningen zorgt volgens het Leger des Heils voor een toename van het aantal daklozen. Omdat daklozen lastiger aan een woning kunnen komen, blijven ze langer afhankelijk van de nachtopvang.

De **verdere decentralisatie** van Maatschappelijke Opvang naar iedere gemeente is door het Rijk uitgesteld en zal op z'n vroegst in **2026** plaatsvinden. In beide nieuwe regio's bestaat de wens om Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen **als keten in te kunnen richten**. Daarvoor is het noodzakelijk om zowel Maatschappelijke Opvang als Beschermd Wonen in dezelfde regio's te organiseren. Maatschappelijke Opvang zal daarom **in principe per 2022 in de twee nieuwe regio's** georganiseerd worden.

Financiële middelen MO 2022-2026

De middelen voor **Maatschappelijke Opvang** worden, net als voor Beschermd Wonen, per 2022 **verdeeld over de nieuwe regio's**. VNG is momenteel nog druk bezig om helderheid te scheppen over de consequenties van een andere regio-indeling. Vanwege uitstel over het besluit van de doordecentralisatie Maatschappelijke Opvang (in 2026) moeten deze middelen verdeeld worden over de twee nieuwe regio's. Volgens het huidige (objectieve) verdeelmodel voor Maatschappelijke Opvang vallen de **budgetten voor de twee nieuwe regio's gezamenlijk lager** uit dan als de negen gemeenten één regio vormen. Dit vormt een **risico voor de gemeenten**. Het laatste nieuws (halverwege december 2019) is dat er landelijk gezocht wordt naar een **compensatieregeling** voor regio's die voor een nieuwe indeling kiezen. De regio's zijn zich bewust van een mogelijk financieel risico en maken hier samen nadere afspraken over zodra dit bekend is. Zodra de budgetten bekend zijn dient daarom een **risicoanalyse** plaats te vinden om knelpunten in kaart te brengen en waar nodig, met beide regio's samen, oplossingen te zoeken. Omdat de middelen voor Maatschappelijke Opvang per regio worden verstrekt, dient er in beide regio's een **trekkende gemeente** te zijn. Voor de regio Noordmidden-Drenthe zal dit de gemeente Assen zijn. In het eerste kwartaal van 2020 besluit de regio Zuidwest-Drenthe welke gemeente zij daar voor aanwijst.

Verantwoordelijkheden Havenkade

Voor de Maatschappelijke opvang locatie **Havenkade** in Assen is een huurverplichting aangegaan die tot september 2023 loopt. De regio's Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe spreken af gezamenlijk de verantwoordelijkheid te dragen voor deze huurverplichting. Uiterlijk in het vierde kwartaal van 2020 wordt voor de periode 2022 t/m 2023 een **financiële regeling getroffen voor de locatie Havenkade** in Assen, waarbij beide regio's verantwoordelijkheid dragen. Bij de totstandkoming van de financiële regeling wordt ook gekeken naar de inhoudelijke consequenties. Mogelijk vraagt dit om aanvullende afspraken tussen beide regio's.

Vernieuwing maatschappelijke opvang

De Maatschappelijke Opvang vraagt om **vernieuwing**. Zowel vanwege de vernieuwing die nodig is als vanwege de **verdere decentralisatie** van Maatschappelijke Opvang worden de volgende afspraken gemaakt:

- De huidige centrumregio neemt de verantwoordelijkheid om al in 2020-2021 de maatschappelijke opvang te vernieuwen. Dit wordt in nauwe afstemming met alle gemeenten in de huidige regio gedaan.
- Beide regio's verkennen vóór 2022 welke opgaven er liggen ten aanzien van vernieuwing van de Maatschappelijke Opvang en sorteren voor op splitsing van Maatschappelijke Opvang naar de nieuwe regio's per 2022.
 - o Op verzoek van Zuidwest-Drenthe deelt centrumgemeente Assen kennis over Maatschappelijke Opvang, waaronder inzicht in de instroom, uitstroom en doorstroom van cliënten.
 - o Om de opgaven van de transformatie te kunnen duiden geeft Zuidwest-Drenthe inzage in de beweging van hun inwoners naar de nachtopvang en inloopvoorzieningen in de regio. Daarvoor bezoekt Zuidwest-Drenthe in ieder geval de voorzieningen van Hoogeveen en Nieuw-Amsterdam.
 - o Zuidwest-Drenthe informeert bij de regio Zwolle hoe het landelijke toegankelijkheidsbeleid voor Maatschappelijke Opvang daar wordt gehanteerd.

3.5. Stakeholders informeren

Beide regio's stellen een **contactpersoon voor de landelijke werkgroepen** aan, waaronder de Werkgroep GGZ, de Werkgroep nieuwe regio's en andere landelijke gremia. Noordmidden-Drenthe stelt iemand van gemeente Assen aan. Zuidwest-Drenthe bepaalt in het eerste kwartaal van 2020 welke gemeente een contactpersoon aanstelt. Deze contactpersonen hebben de verantwoordelijkheid om de benodigde informatie te delen in de regio en treden op als ambtelijke afvaardiging van de regio's Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe bij landelijke overleggen.

Alle **betrokken regionale samenwerkingspartners** worden in het tweede kwartaal van 2020 geïnformeerd over dit Regioplan en de Werkagenda. Daarvoor worden zoveel mogelijk de bestaande samenwerkingsgremia benut. Vervolgens worden samenwerkingsafspraken gemaakt op basis van de Werkagenda.

In het eerste kwartaal van 2020, na besluitvorming in de colleges over dit regioplan, worden de **gemeenteraden geïnformeerd**. Beide regio's bepalen zelf of zij dit in gezamenlijkheid organiseren of dat iedere gemeente haar eigen gemeenteraad informeert. Het doel van deze informatie is om gemeenteraden te laten weten welke ontwikkelingen rond Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang de komende jaren op iedere gemeente afkomen.

1. Voor deelname aan landelijke werkgroepen stelt Noordmidden-Drenthe iemand van gemeente Assen aan om hieraan deel te nemen. Zuidwest-Drenthe bepaalt in het eerste kwartaal van 2020 welke gemeente een contactpersoon aanstelt.

2. In het eerste kwartaal van 2020 worden de betrokken stakeholders geïnformeerd.

3. In het eerste kwartaal van 2020 worden de gemeenteraden geïnformeerd.

De werkagenda

Ten tijde van het opleveren van hun advies schat de commissie Toekomst beschermd wonen in dat er een vijftienjarige overgangperiode vereist is om de nodige inclusieve condities in de samenleving te organiseren. Sinds het advies is er inmiddels vier jaar verstreken. Gemeenten en samenwerkingspartners hebben in die periode intensief gebouwd aan een integraal sociaal domein en goede voorzieningen.

Een periode van 15 jaar bestrijkt niet alleen drie bestuurstermijnen, maar is ook maatschappelijk gezien aan veel veranderingen onderhevig. De aanpak vereist daarom overzichtelijke stappen. De gemeenten hebben nog twee voorbereidende jaren voor de daadwerkelijke doordecentralisatie plaatsvindt. Deel II bevat een concrete Werkagenda en kan worden gezien als de **opmaat naar 2022**.

Deel II start met een **overzicht van alle afspraken per opgave**. Hoofdstuk 4 gaat in op de regionale samenwerkingsopgaven in de keten om **inclusief wonen** te kunnen realiseren. Er ligt al een stevige basis in Weer Thuis. Hoofdstuk 5 bevat de uitwerking van de **lokale randvoorwaarden**: in samenwerking met lokale partners en inwoners de lokale structuur organiseren om de beoogde uitstroomeffecten van de regionale samenwerking te laten landen in de wijk. Hoofdstuk 6 en 7 behandelen de afspraken die in dit regioplan gemaakt zijn in en tussen de regio's Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe om over een regionaal dekkend **aanbod** te beschikken en de **toegang** daarvoor te organiseren. Elk hoofdstuk start met de kern, bevat vervolgens een overzicht van de belangrijkste aandachtspunten en eindigt met de gemaakte afspraken. In de Checklist Lokaal Uitvoeringsplan (bijlage 1) zijn alle aandachtspunten én actiepunten opgenomen in één overzicht dat de gemeenten kunnen benutten voor de uitvoering ervan.

Algemene afspraken uit DEEL I

- Alle negen gemeenten in de centrumregio Assen onderschrijven de visie van de commissie Toekomst beschermd wonen.
- De gemeenten spreken onderling af om de landelijke ontwikkelingen op de voet te volgen om tijdig te kunnen anticiperen waar dit nodig is.
- De Meerjarenagenda beschermd wonen en maatschappelijke opvang, inclusief bijbehorend Versnellingsplan, bevat richting en koers voor de opgaven die ook in de regio's Noordmidden en Zuidwest Drenthe herkend en benoemd worden.
- Alle negen gemeenten zijn overeengekomen om als centrumregio Assen vanaf 2022 te splitsen in twee regio's: Noordmidden Drenthe waaronder gemeenten Aa en Hunze, Assen, Midden-Drenthe, Noorderveld en Tynaarlo en Zuidwest Drenthe waaronder de gemeenten De Wolden, Hoogeveen, Meppel en Westerveld.
- Voor huidige cliënten wordt, indien nodig, continuïteit van zorg gegarandeerd.
- Beide regio's sluiten aan bij de kostenverdeling van het Rijk.
- Per 2022 organiseren beide regio's zelfstandig de Maatschappelijke Opvang.

4. Realisatie Inclusief Wonen

5. Lokaal Uitvoeringsplan Beschermd Thuis

6. Inkoop & Contractmanagement

7. Toegang & Regisseursfunctie

Van beschermd wonen
naar beschermd thuis
Werkagenda.

Splitsing

Wonen

Lokaal

Inkoop

Toegang

- Toezen voortgang regioplan
- Besluit thema's en structuur werkgroepen, inclusief formeren werkgroepen
- Regio Zuidwest-Drenthe neemt de monitor van centrumgemeente Assen over
- Eenduidige monitoring ontwikkeling zorgbehoefte van intramurale voorzieningen
- Monitoring ontwikkeling Wlz-uitname
- Financiële consequenties van objectief verdeelmodel en splitsing
- Benodigde (financiële) middelen voor uitvoering Regioplan worden bepaald
- Financiële regeling Havenkade 2022 tot 2024
- Vernieuwing MO
- Afspraken over wat nodig is om per 2022 MO te splitsen naar twee regio's*
- Besluit welke gemeente MO-trekker wordt in de regio
- Verkennen opgaven t.a.v. vernieuwing en voorsorteren op splitsing MO (nieuwe regio's)
- Deelt inzicht MO: inzicht in de instroom, uitstroom en doorstroom
- Geeft inzage in beweging van inwoners naar nachtopvang en inloopvoorzieningen in de regio.
- Keuze welke gemeente landelijk contactpersoon aanstelt
- Betrokken stakeholders informeren over Regioplan
- Gemeenteraden informeren over Regioplan

- Kwalitatief onderzoek naar A en B arrangementen
- Vorbereiding/ voorstel samenwerkingsstructuur Weer Thuis in twee regio's
- Realiseren Uitstroomtafel
- Gezamenlijk optrekken in scheve oost-westverdeling

- Lokaal Uitvoeringsplan
- Werkbezoeken en gesprekken met ervaringsdeskundigen
- Inspiratiesessies voor Lokaal Uitvoeringsplan
- Evaluatie Lokale Uitvoeringsplannen

- Maken inkoopplan
- Analysesessie ondersteuningsaanbod en ambtelijke werkbezoeken
- Afspraken over eenduidig contractmanagement en -beheer
- Afspraken over het waarborgen van kwaliteit, i.s.m. Zilveren Kruis

- Keuze maken voor de gewenste inrichtingsvorm
- Implementatieplan toegang opstellen

- Werkgroep Beleid (9 gemeenten)
- Werkgroep Beleid (9 gemeenten)
- Regio Zuidwest-Drenthe + gemeente Assen
- 9 gemeenten en Zilveren Kruis
- Assen
- Werkgroep Financiën
- Beide regio's, Beleid
- Werkgroep Financiën
- 9 gemeenten, Beleid
- 9 gemeenten, Beleid + Financiën
- Zuidwest-Drenthe
- Beide regio's
- Noordmidden-Drenthe
- Zuidwest-Drenthe
- Zuidwest-Drenthe
- 9 gemeenten
- 9 gemeenten

- Beide regio's
- Assen, Meppel, Noordenveld
- Beide regio's
- 9 gemeenten

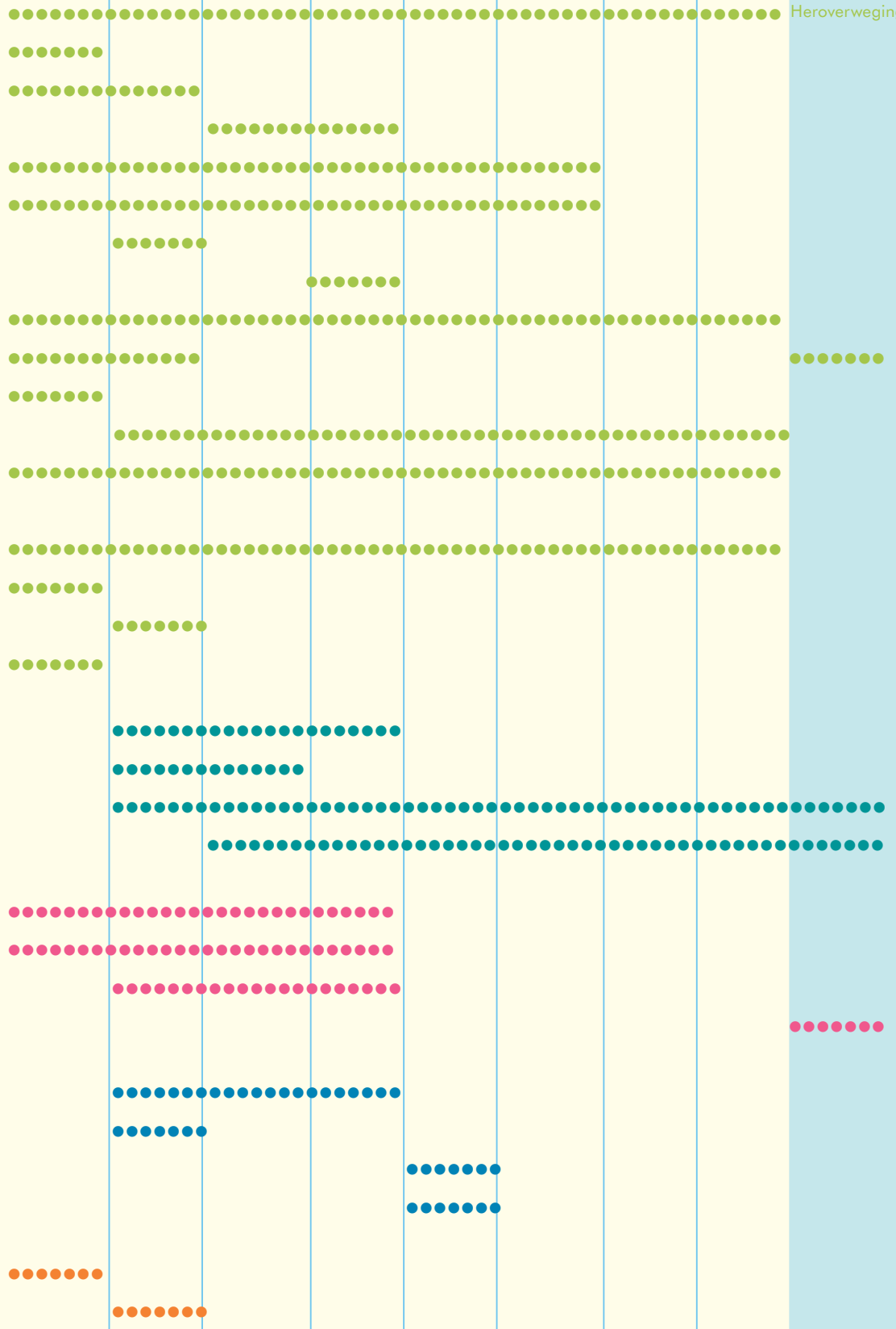
- Iedere gemeente
- Iedere gemeente
- 9 gemeenten
- 9 gemeenten

- Zuidwest-Drenthe
- 9 gemeenten, Beleid en Toegang
- 9 gemeenten
- 9 gemeenten

- Beide regio's
- Beide regio's, Werkgroep Toegang

2020 | 2021 | 2022

Q1 | Q2 | Q3 | Q4 | Q1 | Q2 | Q3 | Q4

* inclusief risicoanalyse m.b.t. financiële consequenties van objectief verdeelmodel

Realisatie inclusief wonen

Inclusief wonen gaat over meer dan alleen een dak boven je hoofd. De huisvestingsopgave is een centraal vraagstuk in de beweging van beschermd wonen naar beschermd thuis die niet zonder **samenwerking kan**. **Weer Thuis** is daarin een onmisbaar samenwerkingsverband in de regio. Woningcorporaties, zorgaanbieders en de gemeenten hebben daarin de afgelopen jaren al een stevige basis gelegd.

Dit hoofdstuk beschrijft de deelopgaven en actiepunten om kwetsbare inwoners inclusief te laten wonen in de wijk of buurt en zal in nauwe samenwerking binnen Weer Thuis verder worden uitgewerkt.

Het hoofdstuk is in de volgende deelopgaven uitgewerkt:

1. Verbreding van de ketensamenwerking meer inzicht in de gezamenlijke opgave;
2. Voldoende passende en betaalbare woningen;
3. Uitstroom en regionale spreiding;
4. Rechttrekken van de landelijke scheve oost-westverdeling.

Het hoofdstuk eindigt met de afspraken die gemaakt zijn in dit regioplan m.b.t. de realisatie van inclusief wonen.

Complexiteit: relatie met andere opgaven en woningnood

De woonopgave heeft een **duidelijke relatie met de andere opgaven** in deze werkagenda. Zo spreekt de landelijke meerjarenagenda beschermd wonen over het belang van investeren in draagvlak en acceptatie in de wijk als cruciale factor om zelfstandig (begeleid) wonen te laten slagen. Het gaat hierbij om draagkracht, draagvlak, voldoende faciliteiten voor sociale ontmoeting, contact met burens en eenvoudige toegang tot professionele zorg als dat nodig blijkt. Ook vragen zij aandacht voor goede randvoorwaarden zoals schuldhulpverlening, het voorkomen van huisuitzettingen, en voldoende mogelijkheden om begeleiding soepel op- en af te kunnen schalen. Deze aandachtspunten zijn uitgewerkt in de volgende hoofdstukken.

Verbreed Weer Thuis als vehicle en werk op bestuurlijk en uitvoerend niveau samen met de drie partijen⁴ aan uitstroom en spreiding. Organiseer Uitstroomtafels in beide regio's om via casuïstiek knelpunten gezamenlijk op te lossen.

Naast de raakvlakken met andere opgaven staan de regionale afspraken en ambities ook in de context van **landelijke woningnood**. Op 11 december j.l. kopte het NRC 'Branchevereniging: in 2018 te weinig sociale huurwoningen gebouwd'. Branchevereniging Aedes publiceerde onlangs het jaaroverzicht van de werkzaamheden van de branche en sprak daarin van een "dieptepunt". In 2018 was voor deze kabinetsperiode namelijk afgesproken in de **Nationale Woonagenda**⁵ dat er zo'n 30.000 woningen per jaar gebouwd zouden worden door de corporaties. In werkelijkheid kwamen er in 2018 13.000 nieuwe sociale huurwoningen bij. Woningcorporaties geven aan dat zij last hebben van te hoge kosten en een gebrek aan bouwlocaties in de gemeenten. De voorzitter van Aedes waarschuwde in een persbericht dat de zoektocht voor mensen die gebruikmaken van sociale huurwoningen "uitzichtloos" wordt. De doorstroom vanuit beschermd wonen en maatschappelijke opvang wordt in de Woonagenda benoemd. Omdat alléén nieuwbouw de grote woningbehoefte niet kan oplossen, is het van groot belang is om de bestaande voorraad zo goed mogelijk te benutten.

De **problematiek van vakantieparken** die gebruikt worden voor permanente bewoning komt daarnaast expliciet aan de orde in de Nationale Woonagenda⁴. De agenda spreekt niet alleen in het kader van veiligheid van een onwenselijke situatie, maar ook voor de sociale en huisvestingspositie van de huishoudens die daar wonen. Er wordt verwezen naar de gezamenlijke actieagenda van het Rijk, VNG en provincies rondom verouderde vakantieparken voor de aanpak van de knelpunten en de (her)huisvesting van kwetsbare groepen.

Verder benadrukt de Nationale woonagenda dat wonen **primair een lokaal en regionaal vraagstuk** is, omdat op dit schaalniveau zich als eerst problematische situaties en excessen op de woningmarkt manifesteren. De woonagenda wijst op het beleid van de corporaties, gezamenlijke prestatieafspraken en gemeentelijke beleid zoals de woonvisie en huisvestingsverordening als instrumenten waarmee partijen een sterke invloed op de woonomgeving kunnen uitoefenen.

De **Nationale woonagenda verwijst** voor de verdere uitwerking van acties en samenwerking m.b.t. de uitstroomopgave **naar de meerjarenagenda beschermd wonen**. In dit hoofdstuk komen de volgende huisvestingsopgaven voor lokale en regionale partijen uit de meerjarenagenda aan bod:

- de nodige prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties m.b.t. beschikbaarheid van betaalbare en geschikte huisvesting met passende begeleiding voor mensen die uit de maatschappelijke opvang en beschermd wonen willen en kunnen stromen;
- vernieuwende vormen tussen beschermd wonen en maatschappelijke opvang enerzijds en (ambulante) begeleiding anderzijds, de mogelijkheid van 'omklapcontracten';
- wonen nadrukkelijker onderdeel maken van individuele herstelplannen en het thema tijdig bespreken met cliënten in intramurale settingen;
- aandacht voor het voorkomen van woonoverlast (goed huurderschap).

De landelijke context van woningnood laat zien dat de ketensamenwerking in de regio's in een bepaalde mate afhankelijk is van het oplossen van knelpunten op landelijk niveau. In het kader van de doordecentralisatie zullen landelijke afspraken volgen tussen gemeenten, Rijk en woningcorporaties over de bijdrage van woningcorporaties om voldoende geschikte woningen te hebben. Tegelijkertijd is de 'verstopping' in de keten voor de regio's **geen reden om stil te zitten** en zijn er **kansen en mogelijkheden** om de uitstroom en spreiding in de regio met elkaar te organiseren. De **bestuurlijke vervolgopdracht Weer Thuis** (2019), waar de samenwerkingspartijen⁶ zich in deze regio aan geëngageerd hebben, getuigt van deze insteek.

4.1. Verbreding van de ketensamenwerking meer inzicht in de gezamenlijke opgave

De commissie Toekomst beschermd wonen vraagt aandacht voor twee condities voor sociale inclusie op het gebied van wonen: (1) een **breed arsenaal van woonvarianten**; (2) **beschikbare en betaalbare wooneenheden**. Om tegemoet te komen aan de verscheidenheid in noden en behoeften is er voldoende inzicht nodig in wat er precies nodig is aan oplossingsmogelijkheden. Daarnaast is het van belang om de samenwerking te verbreden die opgebouwd is in de regio in het Actieprogramma Weer Thuis. De regio's Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe pakken dit beide op en maken hierover afspraken in dit hoofdstuk.

⁴ Gemeenten, zorgaanbieders en woningcorporaties.

⁵ In mei 2018 vastgesteld voor 2018-2021. De agenda bepaalt het woondomein voor de betrokken partijen Aedes, Bouwend Nederland, IVBN, NEPROM, NVB-Bouw, NVM, Vastgoed Belang, Vereniging Eigen Huis en de Woonbond.

⁶ Gemeente Assen, Actium, Cosis, Leger des Heils en GGZ Drenthe.

Inzicht in de gezamenlijke opgave

In de vervolgo opdracht Weer Thuis hebben de gemeenten zich bestuurlijk gecommitteerd aan het concretiseren van de huisvestingsopgave. Een belangrijke randvoorwaarde voor gezamenlijke resultaten is dat er voldoende inzichtelijk is in de omvang (aantallen, kwantitatief) en inhoud (praktische uitdagingen, kwalitatief) van de huidige uitstroomopgave.

Aantallen zijn indicatief voor de uitstroomopgave en kunnen grofmazig op basis van de indicatiezwarte worden samengevat. Het eerdere KAW-onderzoek bevat een indicatie voor de huidige situatie en ook de Wlz-uitname heeft implicaties voor dit vraagstuk. Een vereenvoudigde en actuele indicatie van de potentiële uitstroomopgave kan worden gesteld op het aantal inwoners met een huidig A- of B-arrangement. Bijna al deze indicaties lopen in 2019 en 2020 af. Dit genereert een beeld van de aantallen (kwantiteit) uitstroom uit Beschermd Wonen.

Kwalitatieve informatie blijkt echter **minstens zo belangrijk**. Tijdens de verkenning van dit regioplan geven zowel gemeenten als stakeholders aan dat de daadwerkelijke uitstroommogelijkheden en benodigde woonruimte behoorlijk kan afwijken dan de voorafgaande kwantitatieve analyses.

Beide regio's doen daarom in 2020 een kwalitatief onderzoek voor een deel van de populatie binnen de A- en B-arrangementen om **inzicht** te krijgen in welke **uitstroom potentie** aanwezig is. Niet zo zeer de aantallen, maar een kwalitatieve verdieping van de cliëntsituaties geeft inzicht in de mogelijkheden en knelpunten m.b.t. uitstroom en spreiding van deze doelgroep.

Vragen die hiermee beantwoord worden:

- Welke cliënten wonen in een corporatie woning of in vastgoed van zorgaanbieder?
- In geval van vastgoed zorgaanbieder: wat zijn mogelijkheden voor omklappen?
- Wat bepaalt de individuele wensen en mogelijkheden?
- Wat is de omvang van de uitstroomopgave en het tijdspad (van deze steekproef)?
- Is ontwikkeling nieuw aanbod/variant aanbod interessant of niet?

Verbreiding en splitsing ketensamenwerking Weer Thuis

In 2017 en 2018 startten (centrum)gemeente Assen, woningcorporatie Actium en de zorgaanbieders Cosis, Leger des Heils en GGZ Drenthe met het Actieprogramma Weer Thuis. Doel was om draagvlak te organiseren en werkafspraken te maken voor de beweging van 'beschermd wonen naar beschermd thuis'. Speerpunten waren samenwerken aan het beperken van de instroom in Beschermd Wonen en

	Potentiële uitstroom		
	Beperkt Beg. & Verz. (PCB)	BW A	BW B
Aa en Hunze	<10	<10	<10
Assen	-	22	51
Midden-Drenthe	-	<10	<10
Noordenveld	-	<10	10
Tynaarlo	<10	<10	20
Totaal NMD	<10	31	91
De Wolden	-	<10	-
Hoogeveen	<10	-	13
Meppel	<10	-	<10
Westerveld	-	-	<10
Totaal ZW	<10	<10	26
Totaal 9 gem.	<10	32	117

Peildatum 30 augustus 2019, Vanwege privacy zijn aantallen kleiner dan tien niet exact opgenomen.

Maatschappelijke Opvang en het bevorderen van de uitstroom door een soepele keten te organiseren. Na afloop van het actieprogramma is er in de huidige centrumregio Assen besloten door te gaan met deze drie-partijen-samenwerking. Dit is vastgelegd in de bestuurlijke vervolgo opdracht voor 2019.

Op basis van het vervolgvoorstel door de regionale werkgroep van Actieprogramma Weer Thuis ging de stuurgroep verder als bestuurlijk overleg 'Weer Thuis'. Zij komen één à twee keer per jaar bijeen. Eén van de vervolgafspraken was het **verbreden** van de opgave **naar de 9 gemeenten van de huidige centrumregio Assen**. Meppel en Noordenveld sluiten ambtelijk aan bij de huidige werkgroep Weer Thuis om de bestuurlijke besluitvorming voor te bereiden en worden door Assen uitgenodigd bij het overleg. De woningcorporaties zijn daarin al hard op weg en voeren gezamenlijk overleg. Tussen de gemeenten bestaan ook regionale overleggen voor Wonen. Deze regio-indeling is momenteel anders dan de regio-indeling voor beschermd wonen. De ambtelijke werkgroep zal in het tweede kwartaal van 2020 onderzoeken wat de meest efficiënte manier is om **afstemming** te realiseren met de regionale **gemeentelijke woonoverleggen**. In het bestuurlijk overleg Weer Thuis wordt in 2020 besproken de samenwerking Weer Thuis per 2021 te verbreden en splitsen naar beide regio's (**Noordmidden-Drenthe** en **Zuidwest-Drenthe**). In het tweede kwartaal van 2020 leggen de gemeentelijke regio's in Weer Thuis een **voorstel** aan de samenwerkingspartners voor m.b.t. de **samenwerkingsstructuur**.

Het proces voor mensen die **uitstromen vraagt om samenwerking in de keten**. Primair betrokken in Weer Thuis zijn de woningcorporatie, zorgaanbieder(s) en de gemeente. Uitstroom vraagt echter ook om goede afstemming met **Welzijnspartijen**. Hoewel ze kort genoemd worden in de bestuurlijke vervolgo opdracht Weer Thuis, verdient het aanbeveling om hen nauwer bij de samenwerking te **betrekken**.

4.2. Voldoende passende en betaalbare woningen

Voor voldoende passende en betaalbare woningen staan vooral de woningbouwcorporaties aan de lat. Om een goede match te kunnen maken tussen vraag en aanbod is inzicht nodig in het aantal woningen dat per jaar theoretisch beschikbaar is voor de uitstroom. Het gaat hierbij in eerste instantie om het **benutten** van de **bestaande woningvoorraad**. Met het opzetten van Drenthehuurt.nl hebben de zeven Drentse woningbouwcorporaties een grote stap gezet richting inzicht in de regio. Drenthe Huurt is het overzicht van alle beschikbare huurwoningen in Drenthe. Dit inzicht voor inwoners kan bijdragen aan de regulier uitstroom van cliënten. De volgende onderwerpen zijn van belang om in de samenwerking Weer Thuis met elkaar te agenderen en uit te werken:

Prestatieafspraken

Naast de reguliere woningtoewijzingen dienen corporaties en gemeenten afspraken te maken over het percentage woningen dat beschikbaar moet zijn voor het huisvesten van bijzondere doelgroepen. Veel mensen doen een beroep op woningcorporaties. Niet alleen de mensen vanuit beschermd wonen, maar ook mensen die doorstromen uit de maatschappelijke opvang. Daarnaast zijn er ook andere doelgroepen die aangewezen zijn op de sociale huursector. Denk aan statushouders, mensen met een beperking, senioren die langer thuis blijven wonen, mensen met een verstandelijke beperking. Praktisch bleek op basis van onderzoek door het KAW dat van de 20% toewijzingen buiten de reguliere toewijzing ongeveer 5% beschikbaar was (in 2018). Of dit voldoende is hangt mede af van de manier waarop regionale spreiding plaatsvindt. Tegelijkertijd dienen er op **basis van de huidige beschikbare gegevens eerste afspraken** te worden geformuleerd. Corporaties erkennen net als de gemeenten dat de volledige opgave vooraf niet geheel te overzien is. Naast prognoses is er vooral een breed

commitment nodig van de drie partijen (gemeenten, woningcorporaties en zorgaanbieders) om de **opgave gezamenlijk en ‘organisch’ op te pakken**. De ervaring in regio Emmen leerde dat de uitstroomopgave en snelheid in de praktijk mee viel vergeleken met de verwachtingen. Zoals één van de corporaties aangaf: *“Laten we ons niet blind staren op exacte aantallen en prognoses, maar aan de slag gaan”*.

De aanneme die KAW doet op basis van hun onderzoek in 2018 is dat 10% van de vrijkomende woningvoorraad aan de groep Beschermd Wonen, Medisch Noodzakelijk Verblijf en Maatschappelijke Opvang beschikbaar gesteld zou kunnen worden. Doordat de woningmarkt momenteel sterk onder druk staat en veel verschillende huishoudentypes aanspraak maken op dezelfde woningen is er sprake van krapte. Dit zorgt dat de groepen kwetsbare inwoners (waaronder cliënten beschermd wonen) in veel gevallen niet kunnen uitstromen op het moment dat zij eraan toe zijn om weer zelfstandig te gaan wonen.⁷ Alle corporaties hebben het beleid dat 20% van de woningen beschikbaar wordt gesteld voor toewijzingen aan **bijzondere doelgroepen**. Echter, niet alle corporaties hebben momenteel beleid vastgelegd over **welk deel** van deze woningen **aan de doelgroep doorstromers beschermd wonen** beschikbaar worden gesteld. Uit reacties van corporaties op het KAW-onderzoek werd duidelijk dat dit onderwerp hoog op de agenda staat. Waar inzichten over deze doelgroep vaak ontbraken werd ook direct vermeld dat het verbeteren van deze informatie prioriteit heeft om zodoende beleid beter te doen laten aansluiten op realiteit. De voorlopige conclusie van het KAW is dat er een **mismatch is tussen vraag en aanbod**. Zowel qua huurniveau als qua locatie. De **vraag naar goedkope kleine huurwoningen** is groter dan het aanbod. De discrepantie wordt veel kleiner als ook woningen met een huur tot € 597 geschikt zouden zijn.

(Nieuwe) woonvarianten

Er zijn binnen de bestaande samenwerking en het **bestaande aanbod nog veel mogelijkheden voor optimaliseren**. Het is zinvol om hier in 2020 eerst op in te zetten. In 2021, als er meer zicht is op de behoefte door middel van monitoring en samenwerking, kan bekeken worden welke **mogelijke woonvarianten** nog missen en hoe dit ontwikkeld wordt. De vraag naar nieuwe woonvormen voor de groep uitstromers die beschermd wonen kan verlaten, maar nog niet toe is aan helemaal zelfstandig wonen, is door het KAW onderzocht. Uit het onderzoek blijkt dat de vraag zich concentreert op de goedkope en betaalbare huurwoningen (huur < € 417) in Assen, Meppel en Hogeveen. Het aanbod is daar bij lange na niet voldoende om aan de vraag te voldoen. In Assen is de discrepantie tussen vraag en aanbod het grootst. Maar ook in Hogeveen en Meppel is er veel vraag. Een deel van de cliënten zou wellicht kunnen uitstromen naar particuliere verhuurders. Mogelijk zijn er ook andere partijen die huisvesting willen organiseren voor deze doelgroep. Iedere gemeente bepaalt in haar woonvisie zelf hoe zij hiermee omgaat en neemt zelf het initiatief voor eventuele samenwerking met andere gemeenten. Ervaringsdeskundigen benoemen vooral de meerwaarde van **tussenvormen zoals Housing First** waarbij de cliënt zelfstandig woont met (intensieve) ambulante begeleiding en ondersteuning op alle leefgebieden. Ook vormen van **geclusterd wonen** zijn een optie (het bij elkaar wonen van mensen met en zonder ondersteuning), waarbij in de buurt een laagdrempelige inloopvoorziening georganiseerd is of een vrijwillige huismeester als aanspreekpunt fungeert voor omwonenden.

4.3. Uitstroom en regionale spreiding

Iedere gemeente heeft een **lokale opgave** als het gaat om de **uitstroom** van beschermd wonen naar beschermd thuis. Dit is het meest helder op het moment dat een cliënt wenst terug te keren naar de gemeente van herkomst. Daarnaast bevat de spreiding van uitstroom ook een **regionale component**. Dit betreft met name cliënten die op dit moment beschermd wonen (soms al meerdere jaren) en waarvan de

herkomst gemeente niet meer goed te achterhalen is. Vanuit de kwantitatieve gegevens weten we dat niet alle gemeenten in staat zijn om voor de huidige cliënten huisvesting in de eigen gemeente te organiseren. Er zullen daarom onderlinge afspraken gemaakt dienen te worden over de regionale spreiding. **Spreiding, het aantrekkelijk maken van uitstroom naar woningen op andere plekken dan Assen, Meppel en Hogeveen**, is ook volgens het KAW-onderzoek een deel van de oplossing. Zowel tijdens het KAW onderzoek, als tijdens de verkenning voor het regioplan gaven zorgaanbieders en ervaringsdeskundigen aan dat een groot deel van de ‘uitstromers’ ook wel in kleinere regiogemeenten willen wonen als daar sneller een woning beschikbaar is. De ketensamenwerking in Weer Thuis is helpend om oplossingsmogelijkheden te ontdekken en diversiteit aan expertise te bundelen. Voor de volgende **onderwerpen** geldt dat **samenwerking in de keten noodzakelijk** is.

Passend toewijzen en vitale buurten

Woningcorporaties geven aan dat **passend toewijzen** een drempel op kan werpen om de gewenste spreiding te realiseren. Passend toewijzen is beleid van het Rijk waarin regels zijn opgesteld die waarborgen dat mensen een woning huren die bij hun inkomen past. Mensen met een minimuminkomen komen daardoor alleen nog in aanmerking voor de goedkoopste huurwoningen. Als gevolg wonen veel mensen met een zorgvraag bij elkaar in de buurt. Een inclusieve samenleving is echter gebaat bij diversiteit in de woonomgeving. Het versterkt de kracht van en sociale cohesie in een buurt. Een goede **spreiding gaat dus niet alleen over onderling verdelen, maar ook over buurten vitaal houden**. Een gezamenlijk perspectief vanuit ketensamenwerking helpt om mogelijkheden voor spreiding te ontdekken. Iedere partij heeft van specifieke kennis of inzicht in een buurt of vraagstuk. De gemeente kan deze inzichten intern verbinden met de Woonvisie, door actief samen te werken met collega’s die de Woonvisie in portefeuille hebben.

Uitgangspunt: Keuzevrijheid van de inwoner

Als het om spreiding gaat, hebben gemeenten ook te maken met de keuzevrijheid van inwoners. Het staat iedereen in Nederland vrij om zich te vestigen waar hij of zij wil. Dat is voor beschermd wonen niet anders. Regionale spreiding is dus geen theoretische exercitie. Het gaat om mensen met behoeften, historie en wensen. Waar de ene cliënt bereid is om twee jaar op een woning te wachten in de wensgemeente, kiest een andere cliënt voor eerder uitstromen op een andere plek. Daarnaast zijn er talloze praktische factoren die de uitstroombeweging beïnvloeden. Heeft een cliënt bijvoorbeeld een schuldhulptraject bij de kredietbank (GKB), dan zal hij bijvoorbeeld niet willen/kunnen uitstromen naar een gemeente die niet is aangesloten bij de GKB, terwijl dit in een andere situatie niet aan de orde is. In het geval van verslaving of een verleden met criminaliteit kan het ook van belang zijn om een cliënt niet te laten terugkeren naar de gemeente van herkomst, maar juist een nieuwe omgeving te bieden. Kortom, spreiding is maatwerk en vraagt soms om creatieve oplossingen. Het kwalitatieve onderzoek waaraan gemeenten zich hierboven hebben gecommitteerd geeft ook inzicht in de spreidingspraktijk. Alle partijen die input leverden voor dit regioplan nemen de **keuzevrijheid van inwoners als uitgangspunt**. In de praktijk leiden de wensen en behoeften van een inwoner tezamen met de **mogelijkheden op dat moment tot maatwerk**. Voor dit maatwerk is ketensamenwerking een randvoorwaarde.

Nadruk op tijdelijkheid en onderlinge afhankelijkheid

De ambitie van sociale inclusie wordt door alle betrokken partijen onderschreven: er is commitment op uitstroom waar dat kan. Binnen de vervolgoopdracht Weer Thuis zijn daarom afspraken gemaakt over de **verantwoordelijkheden per partij** die in de eigen ‘kolom’ gerealiseerd moeten worden. De **praktijk** is echter **weerbarstig**: wat betreft uitstroom en het benutten van elkaars sturingsmogelijkheden ervaren gemeenten, zorgaanbieders en woningcorporaties **onderlinge afhankelijkheid van elkaar**. De onderlinge **rollen en taken van de partijen** worden hier voor de helderheid daarom benoemd.

⁷ KAW onderzoek Beschermd Wonen uitstroom regio Assen, november 2018

De gemeente wordt door alle betrokkenen gezien als de partij die regie voert over de doordecentralisatie en daarmee ook over het gremium Weer Thuis. Gemeenten zijn ook aan zet om de lokale stut en steun te organiseren. Om de opgave Beschermd Wonen te verbinden met de Woonvisie, stemt iedere gemeente intern actief af met collega's die de Woonvisie in portefeuille hebben. **Zorgaanbieders** dienen cliënten vanaf de start van beschermd wonen bewust te maken van de tijdelijkheid van beschermd wonen en de cliënt te begeleiden in het 'leren wonen' en het ontwikkelen van de vaardigheden die nodig zijn voor goed huurderschap. De ontwikkelde uitstroombrofielen uit het Actieprogramma Weer Thuis zijn daarvoor een helpend kader. Ook het omklappen van vastgoed naar zelfstandig wonen is een opgave voor zorgaanbieders die beschermd wonen aanbieden. **Woningcorporaties** zijn vooral verantwoordelijk voor het ter beschikking stellen van voldoende woningen, prestatieafspraken met de gemeenten en onderlinge afspraken met andere corporaties in de regio.

Uitstroombrofielen per regio

Binnen **Weer Thuis** wordt in iedere regio in de **eerste helft van 2020 een uitstroombrofiel** opgezet. Op deze brofiel kunnen kansen en knelpunten m.b.t. uitstroom en spreiding gezamenlijk opgepakt worden op uitvoeringsniveau. De uitstroombrofiel is een nadere uitwerking van de afspraak in de bestuurlijke vervolgoedracht waarin gesproken wordt over het opstarten van een integraal uitstroom overleg in de driehoek van gemeenten, corporaties en zorgaanbieders (Q3 en Q4 2019). De nadere inhoud van de brofielen zoals concrete casuïstiek, prestatieafspraken en beleidsafspraken kunnen **in de eerste helft van 2020 per regio verder uitgewerkt** worden. Idealiter zijn deze afspraken in beide regio's gelijk aan elkaar. De brofielen leggen ook een link met de toegang, zodat er samen effectief gestuurd kan worden op het voorkomen van instroom en het bevorderen van uitstroom.

Aanbeveling: onafhankelijke procesbegeleider

Het verdient de aanbeveling dat een **onafhankelijke procesbegeleider** de samenwerking aan de uitstroombrofielen begeleidt door te sturen op voortgang en visie. Gemaakte afspraken en het uitvoeren van acties liggen bij de deelnemende partijen. Of alle partijen de ambitie van inclusief wonen onderschrijven staat hier niet ter discussie. Verandering en vernieuwing zijn soms moeilijk te realiseren, zeker in deze huisvestingsopgave waar een aantal factoren bijdragen aan de complexiteit van de samenwerking:

- De verschillende praktijk en cultuur van de sectoren en beleidsvelden;
- De meervoudige rol van de gemeente: hoeder van het publieke belang (voor inwoners), samenwerkingspartner en op sommige momenten ook inkoper of opdrachtgever;
- Het feit dat alle partijen in de transformatie voor organisatieveranderingen komen te staan;
- Voortdurende veranderingen in het sociale domein maken vasthouden van de gezamenlijke visie en het bijstellen van een constante uitdaging⁸.

4.4. Rechttrekken van de landelijke scheve oost-westverdeling

Op basis van historie is er een scheve verdeling in beschermd wonen voorzieningen in het land ontstaan met te veel voorzieningen in het oosten en te weinig voorzieningen in het westen. Landelijk is de ambitie gesteld om de **scheve verdeling recht te trekken**. Daaruit volgt dat het nodig is om de verdeelsystematiek van middelen over alle gemeenten zodanig aan te passen dat gemeenten voldoende ruimte hebben om te investeren in de nodige infrastructuur. In hun advies zegt het landelijke expertiseteam daarover:

“Een op basis van historische verdeling bepaalde verdeelsystematiek houdt de huidige scheve verdeling over Nederland in stand en biedt te weinig prikkel voor gemeenten om te investeren in nieuwe type voorzieningen op plekken waar behoefte aan is en omgekeerd om de afbouw van bestaande voorzieningen op andere plekken te stimuleren. Een historische verdeling houdt te veel de huidige situatie in stand. Dat gezegd hebbende, vindt het expertiseteam het van groot belang dat de overgang van de huidige naar een nieuwe verdeling goed moet aansluiten op de ontwikkeling die in de uitvoering plaatsvindt. Een realistisch ingroeipad is hierbij passend.” Er is gekozen voor een ingroeipad van 10 jaar waarbij de historische verdeling langzamerhand wordt vervangen door een objectief verdeelmodel. Deze periode helpt om de voorzieningen in het oosten af te bouwen en in het westen op te bouwen.

Beide regio's **ondersteunen** deze **ambitie, maar** hebben ook **zorgen**. Zijn er bijvoorbeeld wel voldoende prikkels om te zorgen dat de voorzieningen in het westen ook daadwerkelijk opgebouwd worden?

De afbouw van voorzieningen het oosten van het land, waaronder Drenthe, is alleen mogelijk als de voorzieningen in het westen worden opgebouwd. Maar nog voordat er sprake kan zijn van afbouw van voorzieningen is er een voorliggende uitdaging: het voorkomen van verdere opbouw. De aantrekkingskracht van de regio op nieuwe zorgaanbieders (vanwege de relatief goedkope grond, rust en ruimte) is een voortdurende zorg van alle gemeenten. Meerdere gemeenten in Drenthe hebben daardoor te maken met een aanzuigende werking van voorzieningen voor Beschermd Wonen terwijl dit indruist tegen de gewenste transformatie. Beide regio's kiezen daarom voor een aantal **gezamenlijke acties**:

- Onderzoek doen naar de mogelijkheden in het **vestigingsbeleid** om ongewenste vestiging van nieuwe beschermd wonen te voorkomen en op beleidsniveau kennis delen en samenwerken. Welke mogelijkheden bieden partiële bestemmingseisen en kwaliteitseisen bijvoorbeeld?;
- Het stimuleren van ZIN (**zorg in natura**) indicaties (als goed voorbeeld wordt gemeente Deventer genoemd);
- Bij de noodzaak om knelpunten op landelijk niveau te agenderen nemen de regio's gezamenlijk het initiatief om **draagvlak** voor lobby op **Noord-Nederlandse** schaal te inventariseren via het EAGLE-overleg (Emmen, Assen, Groningen en Leeuwarden).

Samenvatting van de afspraken

- Beide regio's doen in **2020 een kwalitatief onderzoek** voor een deel van de populatie binnen de A- en B-arrangementen om inzicht te krijgen in welke **uitstroom potentie** aanwezig is en krijgen zicht op de **spreidingspraktijk**.
- De ambtelijke werkgroep zal in het tweede kwartaal van 2020 onderzoeken wat de meest efficiënte manier is om **afstemming** te realiseren met de regionale gemeentelijke **woonoverleggen**.
- In het bestuurlijk overleg Weer Thuis wordt in 2020 besproken de **samenwerking Weer Thuis per 2021 te splitsen naar twee regio's** (Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe). In het tweede kwartaal van 2020 leggen de gemeentelijke regio's in Weer Thuis een **voorstel** aan de samenwerkingspartners voor m.b.t. de **samenwerkingsstructuur**. In het jaar 2020 wordt de splitsing en besluitvorming over de organisatie van samenwerking voorbereid.
- Voor het **concretiseren** van de huisvestingsopgaven en het **realiseren** van gezamenlijke resultaten wordt in iedere regio binnen Weer Thuis een **uitstroombrofiel** opgezet. Het verdient de aanbeveling dat een onafhankelijke procesbegeleider de samenwerking aan de uitstroombrofielen begeleidt.
- **Regio's** trekken **gezamenlijk** op in het vraagstuk van de scheve **oost-westverdeling**.

⁸ Ook Movisie raadt een dergelijke vorm van ondersteuning aan voor de woonopgave, gebaseerd op de opgedane ervaringen (zie 'Op weg naar een beschermd thuis. Handreiking Kantelingsproces beschermd wonen')

5 Lokaal uitvoeringsplan beschermd thuis

De regio is verantwoordelijk voor een continuüm van ondersteuning waarin specialistische voorzieningen⁹ beschikbaar zijn voor wie dat nodig heeft. Dit hoofdstuk gaat over de vraag wat de gemeenten op lokaal niveau gaan organiseren om de doordecentralisatie van beschermd wonen naar **beschermd thuis** te realiseren.

De lokale verantwoordelijkheid komt neer op twee aspecten:

1. Wat hebben kwetsbare inwoners nodig om inclusief te kunnen wonen?
2. Wat heeft de buurt en samenleving nodig om over voldoende draagkracht te beschikken?

Maak een lokaal uitvoeringsplan voor gevarieerde en passende ondersteuning, bouw aan samenwerking en relaties in de buurt en verstevig de verbindingen in de GGZ-keten.

De gemeente staat dus zowel aan de lat voor de organisatie van de lokale stut en steun voor cliënten, als voor het faciliteren van draagkracht in buurten. De lokale stut- en steunstructuur is essentieel bij het **voorkomen van instroom** in beschermd wonen, het **bevorderen van duurzame uitstroom** en het ondersteunt indirect de draagkracht in buurten door het leveren van passende ondersteuning aan wie dat nodig heeft.

Passende ondersteuning dichtbij komt in de plaats van institutionele zorg, want mensen met een psychische kwetsbaarheid horen er gewoon bij. Het is een transformatieopgave voor iedereen. **Wederkerigheid** is daarin het sleutelwoord, want brede sociale inclusie vraagt wederkerigheid tussen inwoners onderling, maar ook tussen de (lokale) overheid en inwoners. **De doelgroep leren kennen** en bouwen aan **(samenwerkings)relaties** zijn de belangrijkste ingrediënten voor succes.

5.1. Stut en steun: wat hebben kwetsbare inwoners nodig?

Leer de doelgroep kennen en zorg voor variatie in het ondersteuningsaanbod

Om ondersteuning van deze kwetsbare groep goed te organiseren is het belangrijk dat medewerkers van gemeenten en samenwerkingspartners kennismaken met de doelgroep en hun wereld. Psychische of psychiatrische problemen, een verstandelijke beperking, schulden, verslaving. Mensen kunnen door allerlei oorzaken niet in staat zijn om (tijdelijk) zelfstandig te wonen, of dak- en thuisloos raken. **Werkbezoeken bij (welzijn & zorg) aanbieders en bijeenkomsten met ervaringsdeskundigen** maken de problematiek herkenbaar en helpen vooroordelen weg te nemen. Het motiveert medewerkers en samenwerkingspartners om zich hard te maken voor inclusie van mensen met een psychische en sociale kwetsbaarheid. **Training van (loket)medewerkers** is helpend om mensen ervan bewust te maken achter welk gedrag psychische of psychosociale problematiek kan schuilgaan (bijvoorbeeld Eerste Hulp bij Psychische Problemen (EHPP), door GGZ Drenthe).

‘De doelgroep’ is niet één groep mensen met dezelfde kenmerken. Om deze reden is er behoefte aan **voldoende variatie in het ondersteuningsaanbod**. Herstel en mogelijkheden om te kunnen deelnemen aan de maatschappij moeten centraal staan. Het is voor iedere gemeente de vraag óf er nieuwe voorzieningen bij moeten komen, want (in het kader van de Wmo) heeft iedere gemeente al een ondersteuningsaanbod. Bekijk daarom allereerst met een integrale blik de aanwezige stut en steun: welke lokale ondersteuningsstructuren zijn van meerwaarde voor mensen die doorstromen vanuit beschermd wonen naar een beschermd thuis? Juist voor een inclusieve samenleving is het benutten van reguliere en voorliggende voorzieningen de beste optie. Het is aan iedere gemeente om bij het

ontwikkelen van een lokaal uitvoeringsplan te bepalen waar welke stut- en steunstructuren nog missen en keuzes te maken voor het organiseren van eventuele nieuw ondersteuningsaanbod. Lokale samenwerkingspartners en ervaringsdeskundigen zijn voor deze inventarisatie onmisbare gesprekspartners.

Regionale afspraken over het inhoudelijke lokale aanbod

Het is belangrijk dat de opbouw van de lokale stut en steun gelijk opgaat met de afbouw van (intramurale) voorzieningen, anders vallen kwetsbare mensen tussen wal en schip. Individuele gemeenten kunnen niet zelfstandig het gehele ondersteuningspalet in huis hebben en kopen voorzieningen daarom gezamenlijk in de regio in. Voor inwoners die beschermd wonen nodig hebben betekent dat dan ook vaak tijdelijk verhuizen naar een andere gemeente voor de juiste zorg. Deze inwoners moeten zodra dat kan ook weer terug kunnen keren naar hun gemeente van herkomst. Bij onvoldoende lokale stut en steun is het **risico dat uitstroom stagneert**. De gemeenten zijn zich dan ook bewust van hun **onderlinge afhankelijkheid** bij flexibel **op- en afschalen**. De organisatie van goede basisvoorzieningen en lokale stut en steun voor kwetsbare inwoners en is een randvoorwaarde om verdere afspraken te maken op regionaal niveau. In dit hoofdstuk staan daarom een aantal **regionale afspraken over de lokale verantwoordelijkheid** om het lokale aanbod te organiseren. Doordat er in deze fase nog onvoldoende zicht is op lokale hiaten in het ondersteuningsaanbod zijn er voornamelijk procesafspraken gemaakt, zoals het opstellen van een **lokaal uitvoeringsplan**. Bijlage 1 bevat een **checklist** met onderwerpen voor dit lokaal uitvoeringsplan.

Innovatie: het verbinden van levensgebieden en formele en informele zorg

Zoals eerder al benoemd gaat het lokaal niet per se om nieuw aanbod, als wel om het **doorontwikkelen van de huidige ondersteuning**. Zorgaanbieders, welzijn en ervaringsdeskundigen beschrijven hoe groot de stap naar wonen in de wijk voor iemand kan zijn. Van de ene op de andere dag woon je niet alleen ergens anders, ook andere veranderingen horen daarbij: de sociale omgeving verandert, medebewoners waarmee vriendschap is ontstaan wonen ineens op afstand, er vindt een overdracht plaats van een vertrouwde behandelaar naar een onbekend gezicht, vaste dagstructuren veranderen, zoals dagbesteding, de bekende supermarkt enzovoorts. Voor professionals is de **impact van een dergelijke verandering** voor een kwetsbare inwoner **nauwelijks voor te stellen**. Het volgende moet daarom onderdeel zijn van de lokale ondersteuningsmogelijkheden **om een zachte en succesvolle landing in de buurt te faciliteren**:

- Het ondersteuningsplan wordt samen **met de inwoner** gemaakt;
- Benut **ervaringsdeskundigheid**;
- Er is tijdige en goede voorbereiding voor **zelfstandig leren wonen** en goed huurderschap;
- Het **eigen netwerk en omgeving** worden betrokken waar dat kan. Contacten worden hersteld en gestimuleerd;
- Er is nauwe samenwerking met **Welzijn**;
- Beleg **verantwoordelijkheid voor de continuïteit van zorg** bij de overgang van beschermd wonen naar beschermd thuis. Zorg desnoods voor 24/7 bereikbaarheid. Wanneer wonen en zorg gescheiden worden is het des te belangrijker om een veilig vangnet te bieden en crisis te kunnen **voorkomen**;
- **Begeleiding** is gericht **op alle levensgebieden**, indicatiestelling wordt integraal opgepakt en verloopt soepel. Een goed voorbeeld in de regio van integrale indicatiestelling is het regisseursmodel¹⁰. Een regisseur houdt overzicht over de integrale aanpak en zet ondersteuning in vanuit verschillende wetten zoals tijdige inzet van schuldhulpverlening of ondersteuning bij het zoeken naar werk.
- Zorg voor **informatie** over mogelijkheden in de gemeenten **voor mensen met een minimuminkomen**;

⁹ De term *specialistische voorzieningen* wordt hier in brede zin gebruikt en verwijst niet direct naar de landelijk ingekochte specialistische voorzieningen zoals benoemd in DEEL I.

¹⁰ Gemeente Noordenveld heeft hier een succesvolle pilot mee gedraaid. De gemeenten in regio NMD willen dit model doorvoeren in de toegang.

- Zorg voor **ontmoetingsmogelijkheden** en laagdrempelige voorliggende voorzieningen zoals buurtcirkels waarbij inwoners elkaar tot steun zijn;
- Betrek **voldoende expertise** door de juiste samenwerkingspartners toe te voegen aan de sociale teams die werken op **buurt- of wijkniveau in de gemeente**;
- Zoek mogelijkheden tot **(betaald) werk**. Zet maximaal in op zinvolle dagbesteding, bij voorkeur (betaald) werk. Zoals één van de ervaringsdeskundigen aangaf (en overeenkomt met de adviezen in literatuur) is een baan de beste zorg. In het geval van een betaalde baan biedt het niet alleen een gevoel ‘van betekenis te zijn’, maar ook economische zelfstandigheid. Medewerkers die de mogelijkheden van de participatiewet kennen of die werkzaam zijn binnen de regionale arbeidsmarkt weten de weg. Het gaat om plekken die aansluiten bij wat iemand kan/wil en waar een werkgever open staat om mee te werken aan de juiste begeleiding. Ook ondernemers in de buurt of gemeenten zelf kunnen bereidwillig zijn. Om geschikte ondernemers te vinden kunnen professionals of mensen uit iemands netwerk de rol van intermediair innemen. Voor wie werken niet mogelijk is, zoek samen met de inwoner naar een zinvolle dag invulling;
- **Benut** de (door zorgaanbieders) **ontwikkelde interventies** en **landelijk ontwikkelde kennisdocumenten** (zie ook bijlage 3);
- Werk samen met **verenigingen, kerken en lokale initiatieven** om mensen met een kwetsbaarheid welkom te heten. Daardoor zijn er meer plekken in de buurt waar mensen terecht kunnen.

Verbeteren van samenwerking in de keten

Goede **samenwerking en heldere afspraken met lokale partners** zorgt voor kwalitatieve en passende ondersteuning waarbij tijdig wordt opgeschaald als dat nodig is en afgeschaald wanneer dat kan.

Voor de **gemeenten** geldt dat ook de **interne samenwerking met andere afdelingen** georganiseerd moet zijn. Zo dient de **woonvisie** plannen op te nemen over het realiseren van gemêleerde wijken en buurten, is er afstemming met de afdeling **schuldhulp** waar dit nodig is en met **openbare orde en veiligheid** in geval van calamiteiten or (dreigende) overlast en onveilige situaties. Gemeenten zijn zich hier van bewust en werken al langere tijd vanuit verschillende opgaven aan **preventie en integrale ondersteuning**. De beleidsvrijheid geeft gemeenten de ruimte om aan te sluiten bij de lokale structuren en behoefte. In beide regio's zijn daarvan goede voorbeelden voor handen. De ene gemeente heeft bijvoorbeeld al een stevige netwerksamenwerking met lokale partners en beschikt over integrale wijkteams waar het veiligheidsdomein en een woningcorporatie onderdeel van is. Ook beschikken diverse gemeenten al over een Welwozo-overleg (welzijn, wonen en zorg) waar casuïstiek en beleid gezamenlijk besproken wordt. Andere gemeenten hebben geïnvesteerd in preventie en beschikken over een breed palet aan voorliggende, integrale voorzieningen. Om onderling van elkaar te leren organiseren de gemeenten komend jaar **inspiratiesessies** om de lokale uitvoeringsplannen in de regio's te delen, te voeden en **regionale afspraken** te maken waar de lokale uitvoeringsplannen daar aanleiding toe geven. In **2022 evalueren** de gemeenten hun lokale uitvoering.

Preventie en vroegsignalering

De gemeenten in beide regio's zijn zich bewust van het belang van preventie en vroegsignalering. Het **kennen van de doelgroep en integrale netwerksamenwerking** zijn daarvoor **belangrijke randvoorwaarden**. Vroegsignalering is het zo vroeg mogelijk signaleren van problemen, zodat ingegrepen kan worden als het probleem nog in een vroeg stadium is. Het opschalen van zorg of ondersteuning naar beschermd wonen kan daarmee voorkomen worden, maar ook juist een middel zijn om iemand tijdelijk intensiever te ondersteunen zodat stabiliteit sneller terugkeert. **Vroegsignalering** is in feite preventie op individueel niveau.

Preventie wordt hier gebruikt als een term **op collectief niveau**: doelbewust initiatief nemen voordat er een probleem ontstaat door te anticiperen op risicofactoren. Door als gemeente en samenwerkingspartners te investeren in het kennen van de doelgroep en elkaar ontstaat inzicht in risico factoren en mogelijke hiaten in het ondersteuningsaanbod. Landelijke documentatie verwijst in dit kader vooral naar vroegtijdig aanpakken/**voorkomen van schulden**. Met een effectieve aanpak om schulden te voorkomen, worden ook huisuitzettingen voorkomen. In het kader van preventie kunnen partijen bijvoorbeeld afspraken maken over het tijdig aanbieden van een vrijwilliger die ondersteunt bij administratie, of de schuldhulpverlening vragen om contact te leggen met een inwoner als de woningcorporatie huurachterstanden signaleert. Ook op andere gebieden biedt preventie kansen. Bijvoorbeeld t.a.v. het voorkomen van verslaving. Het ontwikkelen van vroegsignalering en preventie is **geen éénmalige exercitie** is, maar onderdeel van **samenwerking in het lokale veld**.

Anticiperen op hiaten in lokaal ondersteuningsaanbod

Een extra aandachtspunt in de lokale samenwerking zijn de zogeheten **waterbedeffecten**. Door deze effecten kan ook de lokale opgave veranderen. In de huidige fase van de doordecentralisatie zijn er namelijk nog veel vragen: Wat is het effect van de nieuwe mogelijkheden binnen de Wet verplichte GGZ voor verplichte zorg thuis? Wat is het effect van de Wlz-uitname op de beschikbaarheid van het huidige zorgaanbod? Wat betekent het lokale beleid over bewoning van vakantieparken voor mogelijke, nieuwe urgentie- en ondersteuningsaanvragen? **Samenwerken** in het lokale veld is een **belangrijke remedie** om tijdig te anticiperen op veranderingen in zorggebruik en -behoefte.

Een sluitende GGZ-keten

De **opgaven** van de **sluitende GGZ-keten** en de doordecentralisatie van Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang **overlappen** elkaar voor een groot deel. Een deel van de cliënten van beschermd wonen kampt namelijk ook met psychische en/of psychiatrische problemen. In 2015 reikte het Aanjaagteam Verward Gedrag (opgericht vanuit de ministeries van VWS, JenV en de VNG) bouwstenen aan voor de realisatie van een sluitende aanpak rondom de zorg en ondersteuning voor personen met verward gedrag (PVG). Drenthe heeft de afgelopen jaren intensief op dit thema ingezet met als doel om de GGZ-keten sluitend te organiseren en tijdige, passende zorg te bieden voor personen met verward gedrag. Enkele **voorbeelden van de inzet van Drenthe op dit thema** zijn de door ontwikkeling van het regionale OGGZ-netwerk, implementatie van de Wvvgg¹¹, start van de Prachttafel¹², het actieprogramma Weer Thuis, inzet van Optimaal Leven teams¹³, de Psycholance en de Spoedpoli in Assen waar binnen acht uur onderzocht wordt welke zorg of ondersteuning iemand het beste kan ontvangen. In beide regio's zijn gemeenten bezig met de uitvoering van een lokale (en regionale) aanpak voor PVG. **Alle gemeenten** hebben in hun plan van aanpak de link gelegd met de opgaven voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. In dit regioplan zijn de opgaven van beschermd wonen - waarnaar verwezen wordt in de lokale plannen van aanpak voor PVG - door de gemeenten verder uitgewerkt. De regio's Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe zullen dit regioplan delen met de betrokkenen vanuit PVG en leggen de nodige verbindingen in hun lokale uitvoeringsplannen om **beide ontwikkelingen te verbinden**.

¹¹ Per 1 januari 2020 wordt de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvgg) ingevoerd. De nieuwe wet biedt meer instrumenten voor zorg op maat. Met de Wvvgg is een opname geen voorwaarde meer voor het verlenen van verplichte zorg. De zorg volgt de patiënt en kan bijvoorbeeld ook thuis toegepast worden.

¹² Een initiatief waarbij MEE Drenthe en zorgaanbieders (beschermd wonen) om tafel zitten om complexe casussen te kunnen plaatsen.

¹³ Interdisciplinaire teams in de wijk gericht op herstel ondersteunende zorg voor mensen met GGZ-problematiek.

De **Optimaal Leven teams** hebben in toenemende mate contacten met lokale partners, in sommige gevallen is de samenwerking structureel, in andere gevallen in de verkennende fase. Voor de komende periode ligt de nadruk van het programma op kwaliteitsontwikkeling. Deze focus biedt gelegenheid om aan te sluiten met de ambities en afspraken van dit regioplan. Niet alle gemeenten beschikken over een Optimaal Leven team, wel werken regionale **FACT teams** in elke gemeente vanuit GGZ Drenthe. Voor beide vormen van **ambulante GGZ** benoemen samenwerkingspartners de volgende specifieke aandachtspunten:

- meer **specialistische behandelingsmogelijkheden in de wijk** door meer behandel mogelijkheden toe te voegen aan de teams;
- **intensievere en structurele samenwerking met lokale partners** (met name Welzijn) om afschalen te realiseren bij het weer wonen in de wijk;
- Het **benutten van de nieuwe mogelijkheden** t.a.v. verplichte zorg thuis op basis van de **Wvggz**.

Lokaal uitvoeringsplan

De gemeenten van de regio Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe kiezen ervoor om een lokaal uitvoeringsplan te maken. De gemeenten zijn het er over eens dat de focus echter niet moet liggen op nóg meer plannen maken, maar dat de opgave vooral **actiegericht** opgepakt moet worden. **Daarom** is de **vorm van het lokale uitvoeringsplan** vrij. Waar het om gaat is dat de acties die voortvloeien uit dit regioplan een plek krijgen. Het uitvoeringsplan kan ook een middel zijn om medewerkers van andere beleidsterreinen, afdelingen en maatschappelijke partners te mobiliseren. De vorm en inhoud van het lokaal uitvoeringsplan is uiteindelijk een verantwoordelijkheid van ieder college. Om het draagvlak te vergroten is het verstandig de gemeenteraad erbij te betrekken.

5.2. Draagkracht in buurten: wat heeft de samenleving nodig?

Wat heeft de **samenleving** nodig om inclusie daadwerkelijk te realiseren? Buurten moeten over **voldoende draagkracht** beschikken en de buurt moet een plek zijn waar alle buurtbewoners zich welkom en thuis kunnen voelen. Welzijn en zorgaanbieders benadrukken tijdens de verkenning dat de maakbaarheid van onze samenleving zijn grenzen kent: soms gaan dingen mis, al doen we alles dat in ons vermogen ligt. Ook bestuurlijk zijn er vragen en zorgen over de **grenzen aan de draagkracht en het draagvlak van buurten**. De doelgroep van beschermd wonen en de dak- en thuislozenopvang is niet groot, maar de problematiek vaak wel complex: mensen hebben intensief en langdurig - soms levenslang - ondersteuning nodig. Als het met hen niet goed gaat, heeft het veel impact op de omgeving. Desondanks onderschrijven alle betrokkenen tijdens deze verkenning de wenselijkheid en de noodzaak van vermaatschappelijking van ondersteuning en zorg voor kwetsbare mensen. Naast de **realiteit** dat sommige situaties tot overlast of onveiligheid kunnen leiden is **beeldvorming** (angst en vooroordelen) in de meeste gevallen het grootste obstakel voor inclusie. Draagvlak en draagkracht creëren vraagt werken aan wederkerigheid, mogelijkheden bieden waardoor kwetsbare inwoners mee kunnen doen en stigmatisering en uitsluitingsmechanismen tegengaan. Kortom, een echte transformatie-opgave met een **hoopvol perspectief** op levendige buurten met de dynamiek van diversiteit.

Tegengaan van stigmatisering (beeldvorming)

Hier geldt de impact van het leidende principe ‘onbekend maakt onbemind’. **Stigma belemmert herstel**. Kwetsbaarheid door ontwrichtende levensgebeurtenissen en psychische aandoeningen komen veel voor

en kunnen ons allemaal overkomen. Toch durven veel mensen daar niet open over te zijn, schamen zich, voelen zich schuldig of zijn bang voor de vooroordelen die anderen over hen zouden kunnen hebben. We noemen dat stigma. Stigma brengt met zich mee dat mensen zich alleen voelen, het gevoel krijgen niet mee te mogen doen of zelf niet de hulp durven te vragen die zij nodig hebben om te kunnen herstellen. Om dit te doorbreken kunnen gemeenten aansluiten bij regionale of landelijke **campagnes** (voorbeeld ‘Break the stigma’, GGZ Drenthe). Een ander advies dat aanbieders geven is om **stigma niet in de hand te werken** door vooraf met omwonenden te communiceren over kwetsbare individuele personen die in de wijk komen wonen en gebruik maken van ondersteuning (tenzij de nieuwe inwoner dit zelf graag wil).

Werk aan relaties en wederkerigheid (beeldvorming)

Een buurt waarin iedereen zich welkom en veilig voelt vraagt om werken aan de verbinding tussen groepen én aan onderlinge steun door gericht contact te stimuleren. Zo’n tien jaar geleden werkten woningcorporaties en welzijnsorganisaties gezamenlijk aan **de leefbaarheid in buurten**. Met de herziene Woningwet in 2015 werden woningcorporaties ingeperkt in de manier waarop ze konden bijdragen aan leefbare wijken. Langzamerhand keert het tij en werken samenwerkingspartners op het gebied van wonen, welzijn en zorg intensiever samen. De komst van meer kwetsbare inwoners in buurten vraagt om enerzijds om het faciliteren van **ontmoeting**, zoals een ervaringsdeskundige beschreef ‘**hulpverleningsvrije ruimte**’. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de **mogelijkheden van dorpshuizen** of andere plekken in de openbare ruimte zijn waar mensen elkaar kunnen treffen. Inzet voor degenen die een steuntje in de rug nodig hebben in het maken van contact moet ook beschikbaar zijn. Minimale, faciliterende inzet van een professional kan een groot effect hebben op onderling contact in buurten en zelfredzaamheid van inwoners. Denk aan **best practices** zoals ‘Spil, even buurten’¹⁴, de inzet van een dorpscoördinator die informele zorg en formele zorg verbindt, of het starten van een buurtcirkel¹⁵.

Communiceer duidelijk, en tijdig met buurtbewoners over ontwikkelingen (realiteit)

Inwoners hebben behoefte aan informatie over belangrijke ontwikkelingen of besluiten die invloed hebben op hun buurt. De gemeente is als lokale overheid daarin het eerste aanspreekpunt. **Open communicatie** en **goede informatievoorziening** bouwt aan het vertrouwen tussen inwoner en de gemeente. Dit vertrouwen is een belangrijke basis voor het realiseren van wederkerigheid. In tegenstelling tot de stelregel bij individuele gevallen, vertellen betrokkenen bij het regioplan dat tijdige communicatie met de buurt over een nieuwe locatie wél helpend is om draagvlak te creëren en onrust te voorkomen. Weten waar je aan toe bent als inwoner geeft rust en vaak ook meer begrip.

Organiseer veiligheid en voorkom calamiteiten (realiteit)

Inventariseer lokaal of inwoners gebruik kunnen maken van een **meldpunt** en 24/7 beschikbaarheid van professionals bij calamiteiten of overlast. Leg daarvoor afspraken vast in de keten over taken, rollen en bevoegdheden. Zorg ook dat de mogelijkheden voor inwoners **makkelijk te vinden** zijn. Bestaande Wmo-calamiteitenprotocollen en **protocollen** voor openbare orde en veiligheid moeten getoetst worden op de toekomstige situatie waarin meer kwetsbare inwoners in buurten wonen. De samenwerking tussen het zorg en veiligheidsdomein is in toenemende mate onder de aandacht bij gemeenten en ook één van de doelen in de lokale aanpak van personen met verward gedrag (PVG).

¹⁴ Samen met ‘sleutelfiguren’ (bewoners of ondernemers uit de wijk) en de ‘spil’ (een getrainde professional die de wijk goed kent) worden verbindingen in de wijk gelegd en biedt de buurt ondersteuning aan elkaar om zelfredzaamheid en kwaliteit van leven te verbeteren.

¹⁵ Een Buurtcirkel is een groepje mensen die bij elkaar in de wijk wonen en elkaar helpen bij de dagelijkse dingen, zoals boodschappen doen, administratie, de tuin opknappen, of samen een kopje koffie drinken.

Naast dergelijke afspraken zijn **handelingsinstrumenten op uitvoeringsniveau** voor zorg en ondersteuning ook van belang. Sommige gemeenten hebben in het lokale plan van aanpak PVG opgenomen om het AVE-model (Aanpak Voorkomen Escalatie) te implementeren. Het doel van deze aanpak is het voorkómen, beperken en beëindigen van een escalerende situatie. Het model geeft duidelijkheid over regie en verantwoordelijkheden van betrokken partijen als problemen groter worden en wanneer opschalen of juist afschalen nodig is.

Zoals eerder benoemd blijft het tegelijkertijd van belang om de grenzen van de maakbaarheid van onze samenleving onder ogen te zien. Dit betekent niet meteen nieuwe regels opstellen na een incident. Bekijk elk incident zorgvuldig en sluit erop aan met gepaste interventies.

Samenvatting afspraken

- Iedere gemeente maakt een **lokaal uitvoeringsplan** met behulp van de checklist in dit regioplan;
- Iedere gemeente committeert zich aan het leren kennen van de doelgroep en lokale samenwerkingspartners door middel van **werkbezoeken en gesprekken met ervaringsdeskundigen**;
- De gemeenten organiseren **inspiratiesessies met beide regio's** om lokale uitvoeringsplannen te delen, te voeden en **regionale afspraken** te maken waar de lokale uitvoeringsplannen daar aanleiding toe geven.
- In 2022 **evalueren** de gemeenten hun **lokale uitvoering**.

Inkoop & Contractmanagement

Inkopen in het sociale domein is een vak apart, want het **sociale domein is complex**. Ook in de transformatieopgave van beschermd wonen zien we dit: niemand weet precies hoe het zich zal ontwikkelen. Problemen en oplossingen staan daardoor vooraf nooit helemaal vast. De reden voor deze complexiteit ligt simpelweg in het feit dat het sociale domein uit mensen en organisaties bestaat met verschillende doelen, beelden en belangen. Ook kent de opgave van beschermd wonen nog veel onduidelijkheden en zijn andere opgaven (bijvoorbeeld in de GGZ-keten) van (nog) onbekende invloed. Kortom, interactie zorgt voor steeds andere uitkomsten in het sociale domein.

Verkrijg inzicht in hiaten in het ondersteuningsaanbod, maak een inkoopplan en werk samen met de toegang en aanbieders voor kwalitatieve, doelmatige ondersteuning en zo min mogelijk administratieve lasten in de keten.

In het licht van deze **interactie** staat inkoop in het sociale domein dan ook niet op zich, maar moet voor in samenhang bekeken worden: samen met de toegang en contractmanagement biedt inkoop **belangrijke sturingsinstrumenten** om **instroom** in Beschermd Wonen te **voorkomen**, **uitstroom** te **bevorderen** en **innovatie** te **stimuleren**. Dit hoofdstuk beschrijft de opgaven voor inkoop, contractmanagement en het belang van gezamenlijk overleg met toegang en uitvoering (zorgaanbieders) om innovatie te realiseren. Hoofdstuk 7 gaat dieper in op de toegang.

6.1. Inkoopplan: Ken en bepaal het regionale aanbod

Zuidwest-Drenthe

Zuidwest-Drenthe en Noordmidden-Drenthe kopen **per 2022** als **zelfstandige regio's** Beschermd Wonen in. Dit betekent dat Zuidwest-Drenthe **in 2020 een inkoopplan** maakt en in deze fase de expertise van centrumgemeente Assen benut.

Noordmidden-Drenthe

Voor Noordmidden-Drenthe geldt dat het **huidige inkoopcontract** doorloopt **na 2022**. Er hoeft daarom geen inkoopplan te worden gemaakt in 2020. De inkoop biedt wel ruimte om beleid bij te stellen n.a.v. nieuwe inzichten over het effect van het aanbod 'Thuiswonen+' (zichtbaar in 2021). Vanaf 2022 sluit Noordmidden-Drenthe qua overlegstructuur aan bij de bestaande Wmo-samenwerking in de regio.

Samenwerkingsafspraken Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe

- Binnen de eigen regio's wordt ingekocht. De **samenwerking tussen de regio's** op inkoopniveau is echter wel essentieel voor een **dekkend aanbod**. Beide regio's spreken met elkaar af dat:
- Beschermd wonen wordt ingekocht in **samenhang** met ambulante hulp voor deze doelgroep zoals de Wmo-voorzieningen dagbesteding en begeleiding.
- Inkoopbeleid tussen beide regio's gedeeld wordt en **eenduidigheid** bevordert om beide regio's sterker te maken en het 'doorschuiven' van vestigingsproblematiek tussen de regio's te voorkomen.
- Continuïteit van zorg voorop staat. Dat vertaalt zich in **inhoudelijke solidariteit**. Waar voorzieningen op de tocht komen te staan, maar op basis van de behoefte van inwoners behouden moeten worden, maken de regio's gezamenlijk (financiële) afspraken om continuïteit van zorg te garanderen.

Hiaten in het regionale aanbod: analyse sessie en werkbezoeken

Inkopen kan alleen op basis van **voldoende inhoudelijke kennis van het regionale aanbod**. Beschikbare gegevens, zoals het KAW-rapport (2018), en gegevens uit de monitor Beschermd Wonen (in november 2019 gestart) worden benut om het kennisvraagstuk te specificeren. Het is van belang om te realiseren dat hiaten daarmee niet volledig vast te stellen zijn. Deze kunnen namelijk ook in de huidige situatie (latent) aanwezig zijn. Voor verdieping van kennis m.b.t. het beschikbare regionale aanbod en het tijdig opsporen van mogelijke hiaten voeren beide regio's in het tweede kwartaal van 2020 de volgende acties uit:

- Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe organiseren gezamenlijk een **analysesessie** met medewerkers van de toegang en professionals van aanbieders om eventuele hiaten in het **ondersteuningsaanbod** en de effecten van Thuiswonen+ en andere signalen in beeld te brengen. De inzichten bieden input voor het inkoopplan van Zuidwest-Drenthe en eventuele wijzigingen van het bestaande inkoopbeleid in Noordmidden-Drenthe;
- Gezamenlijke **ambtelijke werkbezoeken** regionaal aanbod ten behoeve van kennisopbouw m.b.t. de doelgroep en de aanwezige expertise in de regio m.b.t. Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang.

Aandachtspunten voor inkoop beschermd wonen

Inkoop is een belangrijk sturingsinstrument aan de 'voorkant'. De juiste bestek- en kwaliteitseisen zorgen voor kwalitatieve en doelmatige ondersteuning, maar helpen ook om een aanzuigende werking van zogenoemde '**zorgcowboys**' (gehaaide ondernemers die zichzelf verrijken door misbruik van wet- en regelgeving) te **voorkomen**. Voor inwoners die aangewezen zijn op voorzieningen voor beschermd wonen is het van belang om dit extra te benadrukken. Het gaat immers om de meest kwetsbare groep in onze samenleving. Helaas gaat het in de praktijk te vaak mis. In het rapport 'Fraude en zorgverwaarlozing bij beschermd en begeleid wonen' (8 november 2019) stellen onderzoekers van het Informatie Knooppunt Zorgfraude (IKZ) dat er jaarlijks rond de 2300 kwetsbare mensen in behandeling zijn bij zorgaanbieders waarbij fraude en/of zorgverwaarlozing wordt vermoed. Deze aanbieders maken misbruik van mensen met bijvoorbeeld een verstandelijke beperking, psychische problemen, een verslaving of mensen die er alleen voor staan. Er wordt onderdak en zorg beloofd, maar in de praktijk krijgen de cliënten niet de hulp die zij nodig hebben. Ook de financiële consequenties voor gemeenten zijn aanzienlijk. Er is naar schatting minimaal 100 miljoen euro gemoeid. Landelijk is er behoefte aan meer/betere mogelijkheden om aanbieders te screenen en te weigeren. Op termijn biedt de doorontwikkeling van de nieuwe Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza) mogelijk meer handvatten. De aandachtspunten zijn van belang om te verwerken in de inkoopplannen van de regio's:

- Leer van de landelijk beschikbare kennisdocumenten en stel in samenwerking regionale **kwaliteitscriteria** op voor beschermd/begeleid wonen, **die ook gelden voor pgb-gefinancierde zorg**;
- Stel minimale **opleidingseisen** vast voor zorgverleners die leidend zijn om het professionele (hoge) pgb-tarief te mogen declareren, zodat professionele zorgverlening beter is geborgd.
- In de meeste gevallen genieten de cliënten geen **huurbescherming**. Dit maakt de cliënt afhankelijk en beperkt zijn mogelijkheden om misstanden aan te kaarten. Voorkom huisuitzettingen zonder vervangende woonruimte om cliënten te beschermen tegen (dreiging met) dakloosheid.
- Maak gebruik van **ervaringsdeskundigheid** bij toetsing van het inkoopmodel en besteisen en neem het gebruik van ervaringsdeskundigheid door aanbieders op in de eisen;
- Stel **kaders** op over de kwantiteit, kwaliteit en beoogde doelen van de geleverde zorg (in natura én pgb-gefinancierd), waar de feitelijke situatie aan getoetst wordt;
- Onderzoek de mogelijkheden in het bestek om, ook bij het werken met vaste maandbedragen voor pgb-gefinancierde zorg, de kwaliteit en kwantiteit van de zorg te kunnen bewaken;

6.2. Eenduidige sturing vanuit contract- en kwaliteitsmanagement

Eerdere decentralisaties hebben ertoe geleid dat contract- en kwaliteitsmanagement een belangrijkere positie innemen in de uitvoeringspraktijk van het sociaal domein. Als gevolg van de decentralisaties is het aantal contracten en contractanten sterk gegroeid en daarmee het belang van monitoring en sturing op contractuele afspraken sterk toegenomen. **Contractmanagement** speelt daarbij een cruciale rol om de gewenste transformatie te bereiken binnen de financiële kaders, aangezien daar het zwaartepunt ligt in de aansturing van zorgaanbieders. Toezien op **rechtmatigheid en doelmatigheid** staat of valt met inzicht in -en kennis van- de hele keten. Een goede organisatie van contract- en kwaliteitsmanagement leidt tot het duurzaam **waarborgen van de kwaliteit**, continuïteit van ondersteuning aan inwoners en het verminderen van de beheerskosten.

Zuidwest-Drenthe en Noordmidden-Drenthe kopen per 2022 als zelfstandige regio's Beschermd Wonen in. Beide regio's zijn zelf verantwoordelijk voor het organiseren van contract- en kwaliteitsmanagement, maar zien ook het nut van gezamenlijke afspraken (in dit hoofdstuk). Wijzigingen in **inkoopbeleid** creëren namelijk het risico om toename van administratieve lasten en een verdubbeling van werk, doordat in beide regio's dezelfde vraagstukken moeten worden opgelost. Het uitgangspunt van de afspraken over contract- en kwaliteitsmanagement is daarom: **éénduidig waar het kan, specifiek waar het moet**.

Eenduidig contractmanagement en contractbeheer

De regio's maken in het **eerste kwartaal van 2021** onderling **afspraken** over hoe contractmanagement zo eenduidig en effectief mogelijk georganiseerd wordt. Een goede organisatie **beperkt administratieve lasten** bij de gemeente én zorgaanbieder. Zorgaanbieders met regionaal aanbod zijn vaak in meerdere gemeenten actief. Tijdrovende registratie en verantwoording brengen hoge overheadkosten met zich mee en zijn eenvoudig te voorkomen door eenduidig contractmanagement in aansturing, verzoeken om managementinformatie en de wijze van facturatie. Contractmanagement wordt vaak in lijn met inkoop georganiseerd: gebeurt de inkoop regionaal, dan is het logisch om ook het contractmanagement regionaal te organiseren. Dit kan zowel formeel (ergens beleggen) als informeel (via afstemmingsoverleg) georganiseerd worden. Het beperken van overheadkosten betekent meer geld en tijd voor directe ondersteuning aan inwoners. In een whitepaper van Vilans¹⁶ wordt **Drenthe** zelfs al **als goed voorbeeld** aangehaald. Gemeenten brachten samen administratieve lasten bij zorgaanbieders omlaag door goede afstemming. De kunst is vooral om dit te herhalen in deze opgave, specifiek in relatie tot de consequenties van de regiosplitsing.

Contractbeheer (het op eenduidige verzamelen en beheren van alle contracten, het bijhouden van mutatie en genereren van managementrapportages en signalen over contracten) voor beschermd wonen is mogelijk nog een **ontwikkeltaak**. Om te borgen dat dit voldoende op orde is adviseren we om in 2021 extra capaciteit te reserveren voor deze taken.

Gezamenlijke afspraken over kwaliteitsmanagement

De regio's maken onderling **afspraken** in het **eerste kwartaal van 2021** over het waarborgen van kwaliteit. Toezicht op kwaliteit is onderdeel van het Inkoopplan.

- **Actie Zuidwest-Drenthe:** Een aandachtspunt voor regio Zuidwest-Drenthe is dat de gemeenten hun **Wmo-toezicht** op dit moment niet **éénduidig** georganiseerd hebben. Zij nemen dit vraagstuk mee in de uitwerking van het Inkoopplan.
- Waar nodig wordt samengewerkt tussen de regio's Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe om kwaliteit en continuïteit van zorg te borgen. In de praktijk gaan **toezichtsvragen** namelijk **over regiogrenzen heen**. Zo kan een de locatie waar de cliënt zorg ontvangt in een andere gemeente zijn dan waar hij ingeschreven staat of is er sprake van een aanbieder die in beide regio's opereert. In het Inkoopplan worden afspraken gemaakt over deze situaties.
- **Op casusniveau** wordt er in geval van zorgen over kwaliteit waar nodig samengewerkt tussen de regio's en het zorgkantoor/de zorgverzekeraar. De **regio's en zorgverzekeraar Zilveren Kruis** spreken af dat de kwaliteit van zorg gezamenlijk wordt geborgd en dat complicaties door stelstelgrenzen hieraan ondergeschikt zijn. Per casus worden afspraken gemaakt over de verantwoordelijkheid voor toezicht en kwaliteit.

6.3. Organiseer transformatie en innovatie via samenwerking met toegang en uitvoering

De ervaring met nieuwe taken in het sociaal domein leert dat voldoende domein kennis essentieel is om op een goede manier sturing te geven aan zorg en transformatie. Dit vraagt affiniteit met de taal van het werkveld en samenwerking. Vilans vat het belang van **dialoog organiseren** goed samen: *"Elkaar ontmoeten en met elkaar in gesprek gaan leidt over het algemeen tot beter onderling vertrouwen. De praktijk is echter dat dit nog te weinig gebeurt. Dat geldt zowel binnen de gemeente, als ook tussen gemeenten die samenwerken, alsook in het gesprek tussen gemeente en zorgaanbieders. Zowel medewerkers van de gemeente alsook de professionals en managers van zorginstellingen zijn veelal betrokken en bevlogen mensen die bereid zijn om mee te denken over het gezamenlijke doel, het maatschappelijk resultaat waar je je gezamenlijk voor wilt inzetten. Als er meer ruimte is voor dat gesprek groeit het vertrouwen en ontstaat er betere focus op een gezamenlijke stip op de horizon."*

Best practice: fysieke overlegtafel Drechtsteden

Een periodiek overleg dat de brug slaat tussen inkoop en uitvoering is een efficiënte manier om **tijdig te signaleren, de juiste verbindingen** te leggen en de benodigde **transformatiedoelstellingen** gezamenlijk te **bereiken**. Een goed voorbeeld van een effectieve werkwijze is de sociale dienst Drechtsteden. De sociale dienst werkt daar samen met aanbieders aan nieuwe en duurzame dienstverlening, de zogenaamde transformatie. Zij hebben daarvoor met elkaar een intentieovereenkomst Beschermd Wonen en Opvang gesloten waarin partijen zich committeren aan de transformatieopdracht. Overleg over voortgang, doorontwikkeling en afspraken vindt plaats aan een **fysieke tafel** die 8 keer per jaar bij elkaar komt. Alle stukken van de overleggen zijn openbaar toegankelijk en zorgen voor transparante samenwerking en stapsgewijze doorontwikkeling van de opgaven. Het voorbeeld laat zien dat gezamenlijk eigenaarschap van de transformatie mogelijk is en leidt tot resultaat:

<https://www.socialedienstdrechtsteden.nl/overlegtafels/fysieke-overlegtafel-beschermd-wonen-en-opvang>

¹⁶ Vilans (2019) 'Whitepaper betere ondersteuning en zorg door een goed inkoopbeleid.'

Samenvatting afspraken:

- Zuidwest-Drenthe en Noordmidden-Drenthe kopen **per 2022 als zelfstandige regio's** Beschermd Wonen in;
- Regio Zuidwest-Drenthe maakt in 2020 een **inkoopplan** en maakt en in deze fase gebruik van de expertise van centrumgemeente Assen;
- Noordmidden-Drenthe behoudt het huidige inkoopcontract na 2022 en sluit aan bij de bestaande Wmo-samenwerking in de regio;
- Beide regio's kopen beschermd wonen in **samenhang** in met ambulante ondersteuningsvormen zoals Wmo-voorzieningen als dagbesteding en begeleiding;
- Bestekken tussen beide regio's worden gedeeld en **eenduidigheid** wordt afgestemd om beide regio's sterker te maken en het 'doorschuiven' van vestigingsproblematiek tussen de regio's te voorkomen;
- Continuïteit van zorg voorop staat. Dat vertaalt zich in **inhoudelijke solidariteit**. Waar voorzieningen op de tocht komen te staan, maar op basis van de behoefte van inwoners behouden moeten worden, maken de regio's gezamenlijk (financiële) afspraken om continuïteit van zorg te garanderen;
- Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe organiseren gezamenlijk een **analyse sessie** met medewerkers van de toegang en professionals van aanbieders om eventuele hiaten in het ondersteuningsaanbod en de effecten van Thuiswonen+ en andere signalen in beeld te brengen.
- Gezamenlijke **ambtelijke werkbezoeken** regionaal aanbod ten behoeve van kennisopbouw m.b.t. de doelgroep en de aanwezige expertise in de regio m.b.t. Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang.
- De regio's maken in het **eerste kwartaal van 2021** onderling afspraken over hoe contractmanagement zo eenduidig en effectief mogelijk georganiseerd wordt.
- De regio's maken onderling afspraken in het **eerste kwartaal van 2021** over het **waarborgen van kwaliteit**. Toezicht op kwaliteit is onderdeel van het Inkoopplan.
- Op casusniveau wordt er in geval van zorgen over kwaliteit waar nodig samengewerkt tussen de regio's en het **zorgkantoor/de zorgverzekeraar**.
- Aanbeveling voor innovatie: fysieke overlegtafel naar voorbeeld van sociale dienst Drechtsteden.

Toegang & Regisseursfunctie

De toegang is één van de belangrijkste sturingsinstrumenten om instroom in Beschermd Wonen te voorkomen en uitstroom te bevorderen. In de dagelijkse praktijk draait het om **maatwerk**: een combinatie van scherp oog voor de individuele mogelijkheden van de inwoner, **kennis van de lokale en regionale ondersteuningsmogelijkheden** die daarop aansluiten en **flexibel kunnen op- en afschalen** van zorg en ondersteuning. Toegangsmedewerkers moeten zich kunnen positioneren binnen een duidelijk beleidskader dat enerzijds ondersteuning biedt in afwegingen en anderzijds voldoende regelruimte biedt om maatwerk te kunnen bieden.

7.1. Keuze voor lokale of regionale Toegang

Er dient een keuze gemaakt te worden of de Toegang voor Beschermd Wonen (en op onderdelen voor Maatschappelijke Opvang) lokaal of regionaal georganiseerd wordt. De eerste, primaire gedachte was om de toegang **lokaal** te organiseren. Reden daarvoor is dat de lokale Toegang de lokale (voorzittende) voorzieningen het beste kent. Er zijn echter verschillende redenen om de Toegang **regionaal** te organiseren:

- De problematiek van mensen met een verstoorde zelfregulatie is écht andere materie;
- Teamleiders Toegang van andere gemeenten hebben zorgen over de druk in de Toegang;
- Eerdere ervaringen uit andere regio's laten zien dat een lokale toegang gepaard gaat met een financieel risico en een tijdsplan van 1,5 tot 2 jaar voordat er voldoende kennis is opgebouwd.

Centrumgemeente Assen heeft een aantal toegangsmedewerkers met expertise in dienst en spreekt van **'écht andere materie'** gezien de grote rol van psychiatrische ziektebeelden bij de grondslag voor Beschermd Wonen. Voldoende kennis van de doelgroep en psychiatrische ziektebeelden is daarom cruciaal bij de indicatiestelling. In het vergroten van deze kennis zijn al stappen gezet, zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van cliëntprofielen (in het Actieprogramma Weer Thuis) om de mate van benodigde ondersteuning vanuit een eenduidig kader te kunnen beoordelen. De organisatie van de lokale toegang is gevarieerd, dat maakt dat de nodige **investering in kennisopbouw verschillend is voor iedere gemeente**. Waar de ene toegang al ver op weg is met een multidisciplinaire insteek, geeft de andere toegang aan nog niet integraal te werken.

Teamleiders van de Toegang hebben **zorgen** over de ambitie om de Toegang voor Beschermd Wonen lokaal te organiseren. Er is een toenemende druk op de Toegang die veroorzaakt wordt door:

- de stijging van het aantal aanmeldingen vanwege **vergrijzing** de komende jaren. Het CPB¹⁷ spreekt van een verwachte lastenstijging van 7% per jaar door het toenemend aantal ouderen;
- een stijging van het aantal aanmeldingen door invoering van het **abonnementstarief**;
- de invoering van het **regisseursmodel** (in de gemeenten in Noordmidden-Drenthe) geeft veel extra werk. De schatting is dat per fte een half fte extra nodig is om de regisseursfunctie in de toegang te beleggen.

Ook de huidige centrumgemeente Assen geeft aan momenteel geen capaciteit te hebben voor extra werkzaamheden in samenwerking met de lokale toegangen. Als besloten wordt om de Toegang lokaal te organiseren dan vraagt dat een forse **investering in de capaciteit** om de **kennisopbouw** te realiseren.

Eerdere ervaringen van onder andere **centrumgemeenten Emmen en Leeuwarden** tonen dat indicering via de lokale toegang tot een grote toename van indicaties Beschermd Wonen leiden. Zo droeg Leeuwarden de indicering in 2016 over naar de lokale toegangen en deed in 2018 onderzoek naar het effect. In 43% van de gevallen bleek dat er onnodig een indicatie Beschermd Wonen was afgegeven. Met een gemiddelde kostenpost van € 50.000,- per indicatie vormt dat een groot **financieel risico**. Ook in Emmen is de ervaring dat het aantal indicaties dat afgegeven werd in eerste instantie toenam. In Emmen heeft het anderhalf tot twee jaar geduurd voordat het aantal indicaties dat werd afgegeven weer op het oorspronkelijke niveau terug was. Een risico is dat kleinere gemeenten niet het volume hebben om de **expertise** zelf te organiseren. Het is van belang om de nodige expertise in de regio's vast te houden. Uit ervaring van toegang Assen blijkt dat het vinden van medewerkers met een geschikt profiel niet gemakkelijk is, maar wel van groot belang. Mogelijke gevolgen zijn een stijging van indicaties, maar ook minder passende zorg en een aanzuigende werking van ongewenste zorgaanbieders doordat het eenvoudiger is om indicaties te verkrijgen.

De Toegang kan zowel regionaal als lokaal worden belegd, maar er zijn ook **tussenvormen** mogelijk. In Leeuwarden is er gekozen voor een **regionaal expertiseteam** dat verplicht meewerkt bij de indicering door lokale toegangen. Een andere genoemde tussenvorm is de **indicering regionaal te beleggen en de regisseursfunctie lokaal** te organiseren. Dergelijke vormen bieden de mogelijkheid om een balans te vinden tussen optimale kennis van lokale ondersteuningsmogelijkheden en expertise/effectiviteit bij indiceren.

Beide regio's maken in het **eerste kwartaal van 2020 de keuze** voor de gewenste inrichtingsvorm. Hiervoor worden in elk geval alle teamleiders van lokale Toegang gehoord

7.2. Implementatieplan Toegang

Teamleiders wijzen, vanuit ervaring met de transitie van de jeugdzorg in 2015, op het belang van een goed implementatieplan. De taken voor de toegang moeten niet worden onderschat. In de **eerste helft van 2020** wordt per nieuwe regio een implementatieplan voor de toegang gemaakt met een concrete uitwerking van:

- benodigde expertise en inzet vanuit huidige centrumgemeente Assen;
- benodigde formatie per gemeente;
- tijdsplan, inclusief tijdige scholing van toegangsmedewerkers;
- training m.b.t. benodigde vaardigheden en expertise voor medewerkers;
- benodigde afspraken met aanbieders;
- toepassing van het landelijke toegankelijkheidsbeleid;
- heldere processen en randvoorwaarden met betrekking tot de indicatiestelling.

Specifieke aandachtspunten voor regionale dan wel lokale Toegang

Als voor een **regionale Toegang** gekozen wordt is voorwaarde voor het slagen dat er een goede samenwerking is tussen de lokale Toegang en de regionale BW-toegang. In dat geval moeten er goede **afspraken over de werkprocessen** gemaakt worden.

De Toegang als sturingsinstrument. Beide regio's maken beide in het eerste kwartaal van 2020 de keuze voor de gewenste inrichtingsvorm: een lokale of regionale toegang. In het tweede kwartaal van 2020 wordt per regio een implementatieplan Toegang opgesteld. Hiervoor wordt per regio een Werkgroep Toegang in het leven geroepen. De wijze waarop de regisseursfunctie wordt ingevuld krijgt een uitwerking in het Implementatieplan.

Als voor **lokale Toegangen** gekozen wordt, is de verwachting dat er ruim tijd uitgetrokken moet worden voor het **toerusten van de toegang** op nieuwe taken. De duur van dit proces wordt geschat op **1,5 à 2 jaar**.

Continuïteit van zorg

Vanwege de splitsing van de centrumregio Assen is afgesproken dat voor huidige cliënten, indien nodig, continuïteit van zorg wordt gegarandeerd. De uitwerking van de consequenties hiervan worden opgenomen in het Implementatieplan Toegang.

Toepassing van het landelijke toegankelijkheidsbeleid

Het landelijke toegankelijkheidsbeleid is een specifiek aandachtspunt dat door de regio's Noordmidden-Drenthe en Zuidwest-Drenthe beide benoemd is. Zij maken als **regio's gezamenlijke afspraken over de toepassing** ervan. Het beleid biedt meer mogelijkheden dan vaak gedacht wordt om mensen te weigeren die geen binding hebben met de regio (en andere grondige motivatie) om hier gebruik te maken van de voorzieningen. Echter, uit de praktijk blijkt dat niet alle toegangsmedewerkers voldoende op de hoogte zijn van de toepassing van de criteria die in het beleid beschikbaar zijn.

Extra zorgvuldigheid nodig bij persoonsgebonden budgetten

Het Informatie Knooppunt Zorgfraude (IKZ) beveelt aan om geen persoonsgebonden budgetten te verstrekken indien cliënten niet zelf de regie kunnen voeren, of alleen indien aannemelijk is gemaakt aan de verstrekker dat de vertegenwoordiger daadwerkelijk onafhankelijk is en handelt in het belang van de cliënt. Onderzoek de mogelijkheden om de onafhankelijkheid van de vertegenwoordiger kritischer te toetsen.

De **teamleiders** van de lokale toegangen **coördineren** de uitwerking van het **implementatieplan**. In iedere regio wordt hiervoor een **Werkgroep Toegang** in het leven geroepen.

7.3. Regisseursfunctie

Voor een actieve evaluatie en sturing op uitstroom spreken beide regio's van het belang van een **regiefunctie**. De gemeenten in **Noordmidden-Drenthe** hebben al met elkaar afgesproken om '**het regisseursmodel**' (naar voorbeeld van de pilot van Noordenveld) te implementeren om integrale indicatiestelling te bevorderen vanuit de werkwijze 1Gezin 1Plan 1Regisseur (1G1P1R). Daarmee wordt op- en afschalen vergemakkelijkt en worden (voorliggende) voorzieningen uit diverse wetten optimaal benut zoals schuldhulp, dagbesteding.

De **regio Zuidwest-Drenthe** kiest ook voor **implementatie van de regisseursfunctie** (regisseurs die na toewijzing ook de uitvoering volgen, naast de cliënt staan, tevredenheid en voortgang bewaken etc.), maar bespreken in 2020 waar zij deze functie willen beleggen. Mogelijkheden daarvoor zijn de toegang, maar de mogelijkheid om het bij een externe partij te beleggen (bijv. Welzijn) behoort ook tot de mogelijkheden. Zuidwest-Drenthe spreekt daarom af om dit in het implementatieplan uit te werken.

De sturingsmogelijkheden die beide regio's binnen de toegang een plek willen geven in de **deskundigheidsbevordering** zijn:

- inwoners tijdig laten inschrijven bij een woningcorporatie, voor bewustwording en verwachtingen over gebruik van beschermd wonen voorziening;

- inzicht in de manier waarop aanbieders inwoners ondersteunen bij 'leren wonen' en hoe uitstroom door de aanbieder met de inwoner wordt besproken;
- actieve evaluatie en sturing op uitstroom vanuit toegang en kennis van beschikbare uitstroomopties.

Voor maximale sturing in de Toegang is ook afstemming tussen toegang, beleid en contractmanagement van belang (zie ook Hoofdstuk 6 Inkoop & Contractmanagement). De rol van de Toegang hierbij is om **signalen te delen met beleid en contractmanagement**.

Samenvatting afspraken

- Beide regio's maken in het **eerste kwartaal van 2020** de **keuze** voor de gewenste **inrichtingsvorm** van de Toegang. Hiervoor worden in elk geval alle teamleiders van lokale Toegang gehoord;
- In de **eerste helft van 2020** wordt per nieuwe regio een **implementatieplan** voor de toegang gemaakt, evt. consequenties van continuïteit van zorg worden hierin opgenomen;
- Regio's maken gezamenlijke afspraken over de toepassing van het **landelijke toegankelijkheidsbeleid**;
- De **teamleiders** van de lokale toegangen **coördineren** de uitwerking van het **implementatieplan**. In iedere regio komt hiervoor een **Werkgroep Toegang**.

De bijlagen

Bijlagen

- 1 Checklist lokaal uitvoeringsplan
- 2 Respondenten
- 3 Documentatie ter inspiratie

Checklist lokaal uitvoeringsplan.

Deze checklist voor een Lokaal Uitvoeringsplan bevat een bundeling van de belangrijkste actie- en aandachtspunten voor een gedegen lokaal uitvoeringsplan. De checklist omvat:

- Wat er nodig is t.a.v. de acht essentiële voorwaarden van de Commissie Dannenberg voor goede ondersteuning aan psychisch kwetsbare mensen;
- Wat er nodig is o.b.v. de verkenning die geleidt heeft tot dit regioplan;
- De actie- en aandachtspunten die de VNG meegeeft in hun Handreiking ‘Lokaal uitvoeringsplan beschermd wonen en beschermd thuis’ (VNG, januari 2018).

Algemeen

- ☐ Is er voldoende ambtelijke capaciteit beschikbaar? Overweeg efficiënte vormen door samenwerking met andere regiogemeenten.
- ☐ Waar nodig ambtelijke capaciteit inhuren, lenen of uitwisselen met de centrumgemeente.
- ☐ Monitor zorggebruik en stem af over eenduidige monitoring met de regio
- ☐ Evalueer jaarlijks de voortgang van het regioplan en de transformatie.
- ☐ Denk aan de besluitvorming. Wanneer is de gemeenteraad aan zet, wat beslist het college van B en W?
- ☐ Bepaal de focus en faseer. Denk aan regionale opgaven en de capaciteit die daarvoor nodig is. Stem lokale opgaven af op wat er nodig is om de regionale opgaven te realiseren.
- ☐ Benut de landelijke kennisdocumenten en goede voorbeelden die beschikbaar zijn (zie de literatuurlijst in bijlage 3)

Inclusief wonen

- ☐ Betrek en mobiliseer medewerkers van andere beleidsterreinen, zoek naar efficiënt overleg en sluit aan op bestaande structuren waar dat kan.
- ☐ Verbind duurzaam werken aan de opgaven door het opnemen van afspraken in gemeentelijk beleid, zoals in de Woonvisie, huisvestingsverordening of Vitale vakantieparken.
- ☐ Betrek en mobiliseer lokale samenwerkingspartners (bijv. welzijn) om elkaar beter te leren kennen en gezamenlijk doelstellingen te realiseren.
- ☐ Inventariseer de huisvestingsmogelijkheden in de gemeente voor bijzondere doelgroepen en de mogelijkheden en knelpunten die de doelgroep beschermd wonen ervaart.
- ☐ Organiseer zicht op de vitaliteit van buurten en anticipeer tijdig op zorgen.
- ☐ Zorg voor een goede verbinding met wat er op regionaal niveau gebeurt, zoals het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties (Weer Thuis).
- ☐ Kijk naar beleid m.b.t. het voorkomen van woonoverlast: is er een meldpunt en is deze vindbaar voor inwoners?
- ☐ Inventariseer behoeften en mogelijkheden aan nieuwe woonvormen in de gemeente en mogelijkheden om het bestaande aanbod te optimaliseren en innoveren.

Lokaal aanbod

- ☐ Investeer in relaties en maak afspraken met lokale samenwerkingspartners over integrale samenwerking: Ga op werkbezoek bij lokale welzijn & zorg aanbieders.
- ☐ Leer de doelgroep beter kennen door ervaringsdeskundigen te betrekken in de lokale opgaven.
- ☐ Maak een keuze over training van lokale professionals (bijv. loketmedewerkers) waar bevordering van bewustwording van belang is .
- ☐ Betrek andere gemeenten waar dit nodig is, zoals schuldhulp en openbare orde en veiligheid.
- ☐ Creëer inzicht/maak i.s.m. lokale samenwerkingspartners en ervaringsdeskundigen een overzicht van het lokaal beschikbare aanbod om zicht te krijgen op hiaten en door te kunnen ontwikkelen waar nodig.
- ☐ Implementeer in de werkwijze van de gemeente en bij lokale partners dat het ondersteuningsplan samen met de inwoner gemaakt wordt.
- ☐ Zorg dat lokale aanbieders aandacht hebben voor de volgende aspecten in ondersteuning:
 - Goed huurderschap;
 - Betrekken van het eigen netwerk en omgeving van de cliënt;
 - Zoek naar mogelijkheden tot (betaald) werk of zinvolle daginvulling.
- ☐ Beleg verantwoordelijkheid voor de continuïteit van zorg bij de overgang van beschermd wonen naar beschermd thuis.
- ☐ Realiseer integrale ondersteuning: begeleiding is gericht op alle levensgebieden en integrale indicatiestelling.
- ☐ Zorg voor informatie over mogelijkheden in de gemeenten voor mensen met een minimuminkomen.
- ☐ Zorg voor ontmoetingsmogelijkheden en laagdrempelige voorliggende voorzieningen, zoals buurtcirkels, waarbij inwoners elkaar tot steun zijn.
- ☐ Betrek voldoende expertise door de juiste samenwerkingspartners toe te voegen aan de sociale teams die werken op buurt- of wijkniveau in de gemeente.
- ☐ Werk samen met verenigingen, kerken en lokale initiatieven om mensen met een kwetsbaarheid welkom te heten.
- ☐ Zorg voor goede samenwerking en heldere afspraken met lokale partners zodat tijdig wordt opgeschaald als dat nodig is en afgeschaald wanneer dat kan.
- ☐ Organiseer de aanpak van vroegsignalering en preventie i.s.m. lokale partners (denk bijv. aan het voorkomen van schulden en verslaving).
- ☐ Benut de verbinding met andere opgaven en de plannen die er liggen (bijvoorbeeld plan van aanpak PVG, implementatie Wvvgg, doorontwikkeling OGGZ-meldpunt etc.).
- ☐ Leg de verbinding tussen collega’s die werken aan het lokale plan van aanpak PVG en het uitvoeringsplan voor beschermd wonen en de maatschappelijke opvang.

Draagkracht in de buurt

- ☐ Voorkom stigma en maak een keuze m.b.t. deelname aan campagnes of andere interventies.
- ☐ Werk aan relaties en wederkerigheid in de buurten door het stimuleren van ontmoetingsmogelijkheden en gericht onderling contact (bijv. inzet dorpshuizen en buurtcirkels).
- ☐ Communiceer duidelijk, en tijdig met buurtbewoners over ontwikkelingen: Maak een communicatieplan voor draagvlak onder inwoners en/of omwonenden waar dit nodig is (bijvoorbeeld in geval van nieuwe voorzieningen in een buurt)
- ☐ Organiseer veiligheid en voorkom calamiteiten. Denk aan het gebruik van een meldpunt, 24/7 beschikbaarheid van professionals bij calamiteiten of overlast, protocollen voor openbare orde en veiligheid en handelingsinstrumenten op uitvoeringsniveau (bijv. AVE-model).
- ☐ Zie de grenzen van maakbaarheid onder ogen in geval van een incident: bekijk elk incident zorgvuldig en sluit erop aan met gepaste interventies.

Inkoopplan

- ☐ Betrek en mobiliseer medewerkers van andere beleidsterreinen, afdelingen en maatschappelijke partners die nodig zijn om doelstellingen te realiseren.
- ☐ Organiseer/neem deel aan de gezamenlijke, regionale analysesessie met medewerkers van de toegang en professionals van aanbieders om hiaten in het ondersteuningsaanbod en de effecten van Thuiswonen+ en andere signalen in beeld te brengen.
- ☐ Trek actief of met de gemeenten in de regio (en waar nodig daarbuiten) om de vestiging van ‘zorgcowboys’ te voorkomen. Implementeer de aanbevelingen uit het rapport ‘Fraude en zorgverwaarlozing bij beschermd en begeleid wonen’ (IKZ).
- ☐ Stel in samenwerking regionale kwaliteitscriteria op voor beschermd/begeleid wonen, die ook gelden voor pgb-gefinancierde zorg.
- ☐ Eenduidig contractmanagement en contractbeheer: dit beperkt administratieve lasten bij de gemeente én zorgaanbieders.

Implementatieplan Toegang

- ☐ Investeer in voldoende capaciteit en kennisopbouw in de toegang.
- ☐ Beleg de regisseursfunctie voor integrale indicering.
- ☐ Zorg voor heldere afspraken met lokale partijen en zorgaanbieders zodat op- en afschalen soepel verloopt.
- ☐ Zorg voor implementatie m.b.t. het regionale Implementatieplan Toegang.

Respondenten.

VNG

VNG	Adviseur	Ico Kloppenburg
-----	----------	-----------------

Gemeenten

Gemeente Aa en Hunze	Wethouder Beleidsadviseur	Co Lambert Irma Twickler
Gemeente Assen	Wethouder Programmamanager Beleidsadviseur Beleidsadviseur Financieel adviseur Klantadviseur BW Teamleider Toegang	Harmke Vlieg Anneke van der Geest Ina Roelfsema Janneke de Vries Stefan Hasselman Josta Buijs Jaccoline Caprino Jan van 't Zand Henk Wind
Gemeente De Wolden	Wethouder Beleidsadviseur	Erwin Slomp
Gemeente Hogeveen	Wethouder Beleidsadviseur	Arthur Overgoor
Gemeente Meppel	Wethouder Beleidsadviseur Teamleider klantcontacten	Henk ten Hulscher Catharine Schutter Lidy van der Vijver
Gemeente Midden-Drenthe	Wethouder Beleidsadviseur Beleidsadviseur	Dennis Bouwman Paul Steehouwer Lusette Brouwer
Gemeente Noordenveld	Wethouder Beleidsadviseur Teamleider Toegang	Kirsten Ipema Veerle Brinkgreve Sara Boxem
Gemeente Tynaarlo	Wethouder Beleidsadviseur	Oetra Gopal Hanneke Eisses
Gemeente Westerveld	Wethouder Beleidsadviseur	Jelle de Haas Matthijs Barendse

EAGLE-gemeenten (Emmen, Assen, Groningen, Leeuwarden)

Gemeente Groningen	Programmamanager BW/MO	Heleen Vrijhof
Gemeente Emmen	Beleidsadviseur Sociaal Domein	Jessica van der Woude
Gemeente Leeuwarden	Programmaleider regioplan BW/MO	Anneke Ros
Sociaal Domein Fryslân	Regiocoördinator Wmo	Matthijs de Vries

Ervaringsdeskundigen

De Hoecsteen (GGZ Drenthe)	Ervaringsdeskundige GGZ	Karl Huisman
Leger des Heils	Ervaringsdeskundige BW	Ferry Boer
Leger des Heils	Ervaringsdeskundige BW	Roger Ridderbroek

Aanbieders Beschermd Wonen

Cosis	Lid Raad van Bestuur Beleidsadviseur	Bert Hoogboom Anja Jalving
GGZ Drenthe	Directeur bedrijfsvoering Manager bedrijfsvoering	Hilda van der Hek Ronald Heukels
Leger des Heils	Regiomanager Drenthe	Renate Harkema

Aanbieder Maatschappelijke Opvang

Maatschappelijke opvang Kommarin Assen	Teamcoördinator	Ina van Oost
---	-----------------	--------------

Woningcorporaties

Actium	Programmaleider Wijken Adviseur Strategie en Beleid	Gea Veldmeijer Karin Koers
Domesta	Manager Wonen	Els Beukeveld
Eelder Woningbouw	Hoofd Woondiensten	Frans Schrijver
Woonborg	Procesadviseur Woondiensten	Gerard Postma
Woonconcept	Beleidsadviseur	Marieke Peters
Woonservice	Manager Klant en Markt	Ellen Stevens

Welzijnswerk

Welzijn Midden-Drenthe	Directeur	Paul Vlootman
Welzijnswerk Hogeveen	Directeur-bestuurder	Johan Bosman

Zorgverzekeraar en Zorgkantoor

Zilveren Kruis	Strategisch adviseur gemeenten Zorginkoper Noordoost-Nederland	Erik Koekoek Eef Scheltinga
----------------	---	--------------------------------

Documentatie ter inspiratie.

Regionale documentatie

- [Onderzoek Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang centrumgemeente Assen, IntraVal \(2017\)](#)
- [Onderzoek Uitstroom Regio Assen Actieprogramma Weer Thuis, KAW \(2018\)](#)
- [2019 vervolg actieprogramma Weer Thuis \(Bestuurlijke opdracht 2019\)](#)
- [Optimaal Leven in Drenthe. Praktijkevaluatie 2e half jaar \(W. Diekman, R. den Ouden, W. Kemp, B. Smit, T. Toering & C. Wunderink, 2019\)](#)

Landelijke documentatie en handreikingen

2015

- [Van beschermd wonen naar een beschermd thuis. Advies commissie toekomst beschermd wonen \(2015\)](#)

2016

- [Versnellingplan meerjarenagenda \(bijlage, 2016\)](#)
- [Doorstromers Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Thuis in de wijk \(Platform 31, 2016\)](#)
- [Handleiding Regionaal plan van aanpak beschermd wonen en maatschappelijke opvang: Een taak voor alle gemeenten \(VNG, 2016\)](#)
- [Handreiking en beleidsregels Landelijke toegang beschermd wonen \(VNG, 2016\)](#)
- [Een integrale blik op zorg en re-integratie. Samenwerkingen tussen gemeenten, zorgverzekeraars en ketenpartners ter bevordering van participatie en re-integratie van mensen met een psychische aandoening \(VNG, 2016\)](#)
- [Handreiking onverzekerden-personen met verward gedrag \(handreiking GGD, GHOR en VNG, 2016\)](#)
- [Handreiking voor gemeenten. Kwaliteitseisen beschermd wonen en maatschappelijke opvang \(VNG, 2016\)](#)

2017

- [Handreiking voor gemeenten. Inrichting van het Wmo-toezicht \(VNG, 2017\)](#)
- [Handreiking pgb beschermd wonen \(VNG, 2017\)](#)
- [Wegwijzer prestatieafspraken wonen en zorg \(Platform 31, 2017\)](#)

2018

- [Meerjarenagenda beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Van verblijf in een instelling naar ambulante zorg en wonen in de wijk. \(2018\)](#)
- [Nationale woonagenda 2018-2021 \(Aedes, Bouwend Nederland, IVBN, NEPROM, NVB-Bouw, NVM, Vastgoed Belang, Vereniging Eigen Huis en de Woonbond, 2018\)](#)
- [Handreiking Lokaal uitvoeringsplan beschermd wonen en beschermd thuis \(VNG, 2018\)](#)
- [Handreiking Regionale financiële afspraken beschermd wonen en maatschappelijke opvang \(VNG, 2018\)](#)
- [Doordecentralisatie Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen. Procesplan uitwerking bouwstenen Expertiseteam MO-BW-BG \(VNG, 2018\)](#)

2019

- [Advies expertiseteam MO-BW-BG \(VNG, juni 2019\)](#)

Kennisdocumenten ter inspiratie

- [Woon-huurconstructies opvang breed: praktijkvoorbeelden \(VNG, 2015\)](#)
- [Doorstromers beschermd wonen en maatschappelijke opvang \(Platform 31, 2016\)](#)
- [Huisje, boompje, begeleiding. Verkenning naar huisvesting voor jongvolwassenen met een ondersteuningsvraag \(Platform 31, 2017\)](#)
- [De magic mix. Een verkenning van wooncomplexen waar verschillende doelgroepen gemengd wonen \(Platform 31, 2017\)](#)
- [Dagbesteding in ontwikkeling. Vraagstukken voor gemeenten en 16 vernieuwende voorbeelden voor mensen met dementie en qgz-problematiek \(Movisie, 2017\)](#)
- [GGZ in de wijk \(Movisie 2017\)](#)
- [Ruim 85 alternatieven voor meer vrijheid in de zorg. Een praktisch hulp- en inspiratiemiddel bij het afbouwen van onvrijwillige zorg \(Vilans, 2018\)](#)
- [Op weg naar een beschermd thuis. Handreiking Kantelingsproces beschermd wonen \(Movisie, 2019\)](#)
- [Een buurt voor iedereen \(Movisie, 2019\)](#)
- [Betere ondersteuning en zorg door een goed inkoopbeleid \(Vilans\)](#)
- [Decentrale bekostiging beschermd wonen \(CPB Policy Brief, 2019\)](#)

Colofon

Titel

Regioplan Beschermd Wonen &
Maatschappelijke Opvang, Regio's
Noordmidden-Drenthe & Zuidwest-Drenthe

Datum

Januari 2020

Opdrachtgever

Centrumgemeente Assen

CMO STAMM

Laan Corpus den Hoorn 100-2
9728 JR GRONINGEN
www.cmostamm.nl

Auteurs

Ingeborg Kooger
Toke Slaman

Vormgeving & Visuals

Studio Martiene Raven

the 1990s, the number of people in the UK who are employed in the public sector has increased by 1.5 million, from 2.5 million in 1980 to 4 million in 1999. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.